

Nota reserves en voorzieningen – weerstandsvermogen 2019

1. INLEIDING

1.1 Algemeen

Artikel 212 van de Gemeentewet stelt dat de gemeenteraad een verordening vaststelt met de uitgangspunten voor het financieel beleid, evenals voor het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie (financiële verordening). Deze verordening heeft de gemeenteraad van Heemstede in 2018 vastgesteld. In artikel 10 van deze verordening is opgenomen dat het college tenminste eenmaal per raadsperiode een nota reserves & voorzieningen en weerstandsvermogen aanbiedt. Daarnaast wordt in artikel 11 gesproken over risico's en weerstandsvermogen. In dat artikel staat dat de uitgangspunten voor risicomanagement en het weerstandsvermogen ook worden vastgelegd in de nota reserves & voorzieningen en weerstandsvermogen. Bovendien staat aangegeven dat het college jaarlijks bij de begroting en de jaarrekening in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing rapporteert over de stand van zaken met betrekking tot de risico's en het weerstandsvermogen.

Het doel van deze nota is de raad te informeren over welke reserves en voorzieningen er zijn in Heemstede en er wordt ingegaan op de omvang van de reserves en voorzieningen en het doel waarvoor ze in het leven zijn geroepen. Daarnaast worden de uitgangspunten voor het risicomanagement en het weerstandsvermogen voorgelegd. Concreet betekent dit dat o.a. wordt ingegaan op de (gewenste) hoogte van de algemene reserve voor de gemeente Heemstede in relatie tot de aanwezige financiële risico's.

Het voordeel van een periodieke afzonderlijke nota is de uitgebreidere informatiewaarde en een meer toegespitste focus op het beleid. Tevens wordt op deze wijze voor de nieuwe raadsperiode 2018 – 2022 het beleid voor de reserves en voorzieningen en het weerstandsvermogen vastgelegd. De nota gaat in per januari 2019 en vervangt de voorgaande nota die in juni 2014 in de raad is vastgesteld.

1.2 Inhoudsopgave

In hoofdstuk 2 wordt een toelichting gegeven op de begrippen reserves en voorzieningen conform de regelgeving uit het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten). In hoofdstuk 3 zijn de actuele reserves en voorzieningen in een overzicht weergegeven. Tevens is in dit overzicht de werkelijke stand van de reserves en voorzieningen per 1 januari 2019 opgenomen. In de bijlagen worden elk van de reserves en voorzieningen nader beschreven. Hierbij wordt ingegaan op nut, noodzaak en de hoogte van de bestaande reserves en voorzieningen. Hoofdstuk 4 gaat in op het weerstandsvermogen en risicobeheersing. Ten slotte wordt in hoofdstuk 5 een recapitulatie opgenomen van de voorstellen.

2. RESERVES EN VOORZIENINGEN IN HET KADER VAN DE BBV

2.1 Algemeen

Reserves en voorzieningen zijn gebonden aan voorgeschreven regels vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Nadere uitwerking vindt plaats in de Financiële Verordening en deze nota reserves en voorzieningen – weerstandsvermogen 2019 van de gemeente Heemstede.

Reserves en voorzieningen worden in het BBV onderscheiden naar hun aard:

Reserves (behoren tot het eigen vermogen)

Dit zijn afgezonderde vermogensbestanddelen die behoren tot het eigen vermogen waarvan de raad de onderliggende bestemming kan wijzigen.

Voorzieningen (worden gerekend tot het vreemd vermogen)

Dit zijn afgezonderde vermogensbestanddelen die bestemd zijn toekomstige verplichtingen na te komen om fluctuaties in de exploitatie op te vangen.

Er is dus een duidelijk onderscheid tussen reserves en voorzieningen, voor de gemeenten aangescherpt met de begrippen eigen en vreemd vermogen. Een voorziening is in feite een verplichting waarover niet zonder meer op een andere wijze mag worden beschikt. In geval van een reserve kan de raad de onderliggende bestemming wijzigen.

2.2 Reserves

De raad is bevoegd reserves in te stellen of op te heffen. Reserves ontstaan uit vermogenswinsten of (incidentele) stortingen, waaronder ook stortingen uit rekeningresultaten begrepen worden. Omdat reserves vrij aanwendbaar zijn door de raad kunnen zij worden gebruikt voor de dekking van investeringsuitgaven, maar ook incidenteel om een sluitende begroting aan te kunnen bieden. Daarbij wordt opgemerkt dat bij de begroting, in het kader van het financieel toezicht, door de provincie wordt getoetst of er sprake is van een begroting die reëel en duurzaam in evenwicht is. Als de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is, dan dient aannemelijk te zijn dat het structureel en reëel evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren (uiterlijk in 2023) tot stand zal worden gebracht.

De reserves bestaan uit:

- a. algemene reserves, zijnde een reserve met een algemeen karakter en dus vrij aanwendbaar;
- b. bestemmingsreserves (bestemmingsreserves ter dekking van kapitaallasten en overige bestemmingsreserves), zijnde reserves waaraan tevoren een bepaalde bestemming is gegeven.

Ad. a. Algemene reserve

De gemeente Heemstede beschikt over 1 algemene reserve. De algemene reserve heeft primair een bufferfunctie. Dit betekent dat de algemene reserve met name is ingesteld om risico's, genoemd in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing, die mogelijk kunnen leiden tot incidentele nadelige effecten op te kunnen vangen. Er is geen algemene richtlijn voor het bodembedrag ofwel de bufferfunctie van de algemene reserve bij lokale overheden. Ook de provincies hebben vanuit hun toezichhoudende rol daarvoor geen norm ontwikkeld. Wel is het zo dat de bufferfunctie een relatie heeft met het risicoprofiel van een gemeente. In hoofdstuk 4 wordt hier nader op in gegaan.

Ad. b. Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves hebben een meer expliciet karakter. De raad heeft een bepaalde bestemming aan deze reserves gegeven. De hoogte van de bestemmingsreserve wordt bepaald door het doel waarvoor de reserve is ingesteld. Het staat de gemeenteraad vrij om de eenmaal aangegeven bestemming te wijzigen omdat reserves in principe vrij besteedbaar zijn. Echter tegenover een aantal bestemmingsreserves staan reeds specifieke verplichtingen. Dit betreft de bestemmingsreserves die aangehouden worden ter dekking van kapitaallasten van activa die reeds in bezit zijn van de gemeente. Het veranderen van de bestemming van deze laatste categorie bestemmingsreserves heeft gevolgen voor de exploitatie.

Het is op basis van het BBV niet toegestaan om rechtstreeks middelen aan reserves toe te voegen danwel te onttrekken. Alle mutaties in reserves dienen via resultaatbestemming te worden verantwoord. In de begroting en jaarrekening wordt dit verplicht zichtbaar gemaakt doordat per programma de mutaties in de reserves apart worden weergegeven (artikel 17 BBV). Gepresenteerd wordt een "resultaat voor mutatie reserves" en een "resultaat na mutatie reserves".

N.B: Reserves (het eigen vermogen) zijn geen gelden die op een bankrekening staan. Reserves kunnen pas verzilverd worden als de gemeente haar bezittingen verkoopt. Echter aangezien de gemeente veelal bezittingen heeft in de vorm van wegen, sportvelden, bruggen, rioleringen ed. is dit een theoretische discussie. Het belang van een goede reservepositie is dat je als organisatie minder afhankelijk bent van geldleningen (vreemd vermogen). Minder geldleningen betekent minder te betalen rentekosten die jaarlijks op de begroting drukken.

2.2.1 Functies van reserves

Aan de reserves kan een drietal functies worden toegekend, te weten:

- a. dekkings- of bestedingsfunctie;
- b. bufferfunctie;
- c. financieringsfunctie.

Ad. a. dekkings- en bestedingsfunctie

Met uitzondering van de algemene reserve hebben de overige reserves een vooropgesteld doel. Ze zijn bewust ingesteld om de middelen ervan te besteden voor het bereiken van een bepaalde activiteit/doel, respectievelijk om de kosten van die activiteit of voorziening te dekken. De algemene reserve zal daarentegen incidenteel worden gebruikt als dekkings- of bestedingsfunctie. Dit kan zijn voor het opvangen van exploitatietekorten, dan wel aanwending voor het realiseren van een bepaalde activiteit/doel waarvoor geen bestemmingsreserve is gecreëerd.

Ad. b. bufferfunctie

In deze functie dient de reserve om fluctuaties op te vangen. Te denken valt aan financiële tegenvallers (zoals schadevergoedingen, exploitatietekorten ed.). Meevallers of exploitatieoverschotten kunnen worden toegevoegd aan de reserve.

Ad c. Financieringsfunctie

Reserves kunnen worden gebruikt als eigen financieringsmiddel, omdat ze onderdeel uitmaken van het totale vermogen.

2.2.2 Rentetoerekening reserves

In Heemstede vindt op reserves geen rentetoerekening plaats.

2.2.3 Omgang met reserves bij verkoop van eigendommen

In het voorjaar van 2019 is in de raad de vraag gesteld hoe omgegaan moet worden met de verkoop van objecten (in het bijzonder gemeentelijke woningen en gebouwen). Onder meer kwam aan de orde waarom boekwinsten bij verkoop niet automatisch in de algemene reserve worden gestort. Hieronder volgt een korte uitleg over de voorschriften op dit punt en de mogelijkheden van de raad hierbij.

Juridisch kader

Op basis van de gemeentewet (artikel 160 lid 1 sub e) heeft het college de bevoegdheid tot het besluiten tot privaatrechtelijke rechtshandelingen zoals koopovereenkomsten. In de Financiële Verordening van Heemstede is een informatieplicht voor het college aan de raad opgenomen (artikel 5 lid 6). Dit artikel regelt dat het college de raad vooraf informeert indien het college privaatrechtelijke rechtshandelingen aangaat (zoals vastgoedtransacties) die ingrijpende gevolgen (maatschappelijke aandacht of politieke gevoeligheid) kunnen hebben voor de gemeente.

De financiële verwerking van koopovereenkomsten dient wettelijk te voldoen aan het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Tevens is de verkoop van activa nader uitgewerkt in de notitie materiële vaste activa van de commissie BBV van december 2017. De nota activabeleid 2017 van de gemeente Heemstede sluit hierop aan.

Belangrijke begrippen

Voor het inzicht zijn de volgende begrippen belangrijk:

- **Aanschafprijs:** objecten moeten verplicht worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Dit is de aanschafprijs. Hier mogen ook de inkoopkosten bij betrokken worden;
- **Afschrijving:** Op basis van de maximale gebruiksduur wordt jaarlijks afgeschreven. Door het gebruik wordt het object jaarlijks minder waard. Als een object 40 jaar mee gaat, bedraagt de jaarlijkse afschrijving 1/40^e deel van de aanschafprijs. Uitzondering: op grond wordt niet afgeschreven;
- **Boekwaarde:** de boekwaarde bestaat uit de aanschafprijs min het totaal aan reeds verwerkte afschrijvingen;
- **Marktwaarde:** de waarde die bij verkoop voor het object verkregen kan worden. Als de marktwaarde hoger is dan de boekwaarde is er sprake van een boekwinst. Er is sprake van een boekverlies als de marktwaarde lager is dan de boekwaarde.

Regels financiële verwerking verkoop objecten

De financiële verwerking van boekwinsten/boekverliezen zijn bij vastgoed met een maatschappelijk functie en vastgoed met een bedrijfseconomische functie gelijk. Verschillen zijn er voornamelijk in de waardering in geval van duurzame waardeverminderingen of de positionering op de balans. Dat valt buiten de scope van deze toelichting rond de bestemming van boekwinsten bij verkoop.

In het Besluit Begroting en Verantwoording is bepaald dat verkoopopbrengsten en het afboeken van de boekwaarde afzonderlijk moeten worden verantwoord en ook niet mogen worden verrekend met de aanschafwaarde van een eventueel vervangingsobject. Dit houdt in dat het afboeken van de boekwaarde als incidentele last in de exploitatie moet worden verantwoord en de boekwinst (het verschil tussen de verkoopopbrengst en de boekwaarde) als incidentele bate. De boekwinst valt dus vrij in het exploitatieresultaat van de gemeente.

Los van de verwerking conform het BBV van de boekwinst staat het de raad vrij om te bepalen dat er een storting in de (algemene) reserve dient plaats te vinden die gelijk is aan de hoogte van de boekwinst. De raad kan dit te allen tijde besluiten maar het ligt in de rede dat dit gebeurt in de voorjaars- of najaarsnota (door een begrotingswijziging) of in de jaarrekening (door resultaatbestemming). In deze stukken wordt ook de boekwinst bij verkoop verantwoord.

2.2.4 Voorzieningen

Bij een voorziening is het belangrijk dat er sprake is van een te kwantificeren financiële verplichting of financieel risico. Voorzieningen moeten precies dekkend zijn voor deze verplichtingen en risico's. Ze mogen niet kleiner of groter zijn dan de verplichtingen of risico's waarvoor ze zijn ingesteld. In de BBV wordt een viertal categorieën voorzieningen onderscheiden, te weten:

1. *voorzieningen voor verplichtingen en bestaande risico's*
Een voorziening wordt gevormd voor voorzienbare verplichtingen/risico's, waarvan de mogelijke omvang redelijk te berekenen valt. Er is sprake van een verplichte bestedingsrichting.
2. *voorzieningen ter egalisering van (onderhouds)kosten*
Deze voorzieningen worden gevormd ter egalisering van in de tijd onregelmatig gespreide kosten, zoals groot onderhoud. Het vormen van een onderhoudsvoorziening is niet verplicht maar wanneer de raad een onderhoudsvoorziening instelt dient er ook een actueel meerjarenonderhoudsplan (beheerplan) te zijn. De voorziening dient exact aan te sluiten op dit beheerplan dat periodiek geactualiseerd moet worden. In plaats van de vorming van een voorziening kan ook voor gekozen worden de ongelijkmatig gespreide lasten in de komende begrotingsjaren te nemen als ze zich manifesteren. Het beleid op dit punt is vastgelegd in de nota "Activabeleid 2017" vastgesteld door de raad. In de paragraaf "onderhoud kapitaalgoederen" in de begroting en rekening wordt het (gevoerde) beleid nader toegelicht.
3. *voorzieningen voor middelen van derden waarvan bestemming gebonden is*
De voorziening voor van derden verkregen middelen moet specifiek worden besteed. Bijvoorbeeld de ontvangsten van de afvalstoffen- en rioolheffing die uitgaan boven de werkelijke kosten in een boekjaar. Ook vallen schenkingen met een bestedingsverplichting hieronder en de afkoopbedragen voor het meerjarig onderhoud van graven. Hieronder vallen niet ontvangen voorschotbedragen (subsidies) van Europese en Nederlandse overheidslichamen.
4. *voorzieningen voor toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven*
De bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven worden gestort in een voorziening. In Heemstede is in 2013 door de raad besloten tot het instellen van een voorziening vervangingsinvesteringen rioleringen.

Zoals aangegeven is ten aanzien van voorzieningen de keuzevrijheid van de raad beperkt, omdat de bestemming van voorzieningen veelal in wettelijke regels vastligt. De raad kan via de parameters in onderliggende beheerplannen (dus door aanpassing van het kwaliteitsniveau onderhoud) wel invloed uitoefenen op de omvang van voorzieningen. Stortingen in voorzieningen worden via de resultaatbepaling verwerkt. Onttrekkingen vinden rechtstreeks ten laste van de voorziening plaats. Dit betekent dat mutaties in voorzieningen niet expliciet per programma apart zichtbaar worden gemaakt. Inzicht in de mutaties in de voorzieningen wordt wel gegeven in het Bijlagenboek (zie ook paragraaf 2.4) bij de begroting en de jaarrekening.

2.2.5 Rentetoe rekening voorzieningen

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan. Als uitzondering hierop geldt de regel dat rentetoevoegingen aan voorzieningen die tegen contante waarde zijn gewaardeerd wel is toegestaan.

2.3 Bestuurlijke besluitvorming en -informatievoorziening.

Een reserve of voorziening wordt ingesteld door de raad. Dit kan door het opnemen van een beslispunt in de bestuurlijke planning- en controlproducten (voor- en najaarsnota, jaarrekening en begroting) dan wel via een separaat raadsvoorstel. Mutaties in bestemmingsreserves en voorzieningen dienen plaats te vinden overeenkomstig de doelstelling van de reserve en voorziening zoals beschreven in deze nota. Vindt een wijziging van een bestemming plaats van een reserve dan dient dit te worden voorgelegd aan de raad.

Voorzieningen hebben een verplichtend karakter, waardoor de bestemming niet kan wijzigen.

Jaarlijks wordt bij de programmabegroting en -jaarrekening (in het Bijlagenboek) een integraal overzicht opgenomen van alle reserves en voorzieningen. Daarnaast wordt een korte toelichting op de mutaties per reserve/voorziening gegeven. In de programmabegroting wordt ook een meerjarig overzicht van de mutaties in de reserves en voorzieningen opgenomen.

2.4 Recapitulatie

Schematisch zijn de verschillen tussen reserves en voorzieningen op hoofdlijnen als volgt weer te geven:

	Reserves	Voorzieningen
Onderdeel van:	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
Wijziging bestemming:	Mogelijk	Niet mogelijk
Aanwending vrij:	Ja	Nee
Opbouw (dotatie)	Resultaatbestemming	Resultaatbepaling
Onttrekking	Resultaatbestemming	Rechtstreeks ten laste van voorziening

3. OVERZICHT ACTUELE RESERVES EN VOORZIENINGEN per 1 januari 2019

		1 Algemene reserves	
R1	1.1	algemene reserve	4.482.592
			4.482.592
		2 Bestemmingsreserves ter dekking kapitaallasten	
R2	2.1	centralisatie gemeentelijke huisvesting (afschrijving)	3.292.337
R3	2.2	huisvesting buitendiensten aan de Cruquiusweg (afschrijving)	1.358.123
R4	2.3	aanpassen oevers en aanleg brug Plan watertoren (afschrijving)	596.911
R5	2.4	reserve multifunctionele accommodatie Julianaplein 1 (afschrijving)	912.000
R6	2.5	reserve Haven (afschrijving)	2.000.000
			8.159.371
		3 Overige bestemmingsreserves	
R7	3.1	reserve 1% regeling kunst	23.571
R8	3.2	reserve sociale volkshuisvesting	199.363
R9	3.3	PW inkomensdeel, IOAW, IOAZ en Bbz	589.114
R10	3.4	egaliseringsreserve begraafplaats (uitvaartverzorging)	14.736
R11	3.5	reserve implementatie Omgevingswet	204.120
R12	3.6	nieuw beleid 2016-2018	5.400
R13	3.7	investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing 3 (knelpuntenpot)	10.914
R14	3.8	reserve Sociaal domein	8.150.301
R15	3.9	bestemmingsreserve statushouders	276.261
R16	3.10	bestemmingsreserve nieuwe initiatieven 2018-2022	0
R17	3.11	bestemmingsreserve Integraal huisvestingsplan basisscholen (IHP)	0
			9.473.780
		4 Voorzieningen	
V1	4.1	onderhoud woningen en gebouwen	135.938
V2	4.2	baggerplan	335.489
V3	4.3	onderhoud graven	1.043.028
V4	4.4	onderhoud wegen	2.806.064
V5	4.5	onderhoud bruggen en beschoeiingen	698.613
V6	4.6	voorziening riolering	447.884
V7	4.7	afvalstoffen	0
V8	4.8	pensioenen en wachtgeld	2.048.726
V9	4.9	onderhoud sportpark	609.001
V10	4.10	vervangingsinvesteringen riolering	1.035.000
V11	4.11	combinatiefuncties	43.069
			9.202.812
Totaal reserves en voorzieningen per 1 januari 2019			31.318.555

4. RISICO'S GEMEENTE HEEMSTEDÉ

4.1 Uitgangspunten risicobeheersing

In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze waarop risicobeheersing binnen de gemeente Heemstede plaatsvindt. Relevant in dit kader zijn de begrippen: weerstandscapaciteit, weerstandsvermogen, risico en risicomangement. Deze worden als volgt gedefinieerd.

Weerstandscapaciteit

Dit bevat alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente kan beschikken om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het beleid aangepast moet worden. Het gaat hier om de beschikbare weerstandscapaciteit, niet de benodigde capaciteit.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de confrontatie van de in geld gewaardeerde benoemde risico's en de benodigde weerstandscapaciteit. Indien nog niet alle risico's goed onderkend zijn wordt doorgaans een extra buffer van 20% à 30% gehanteerd.

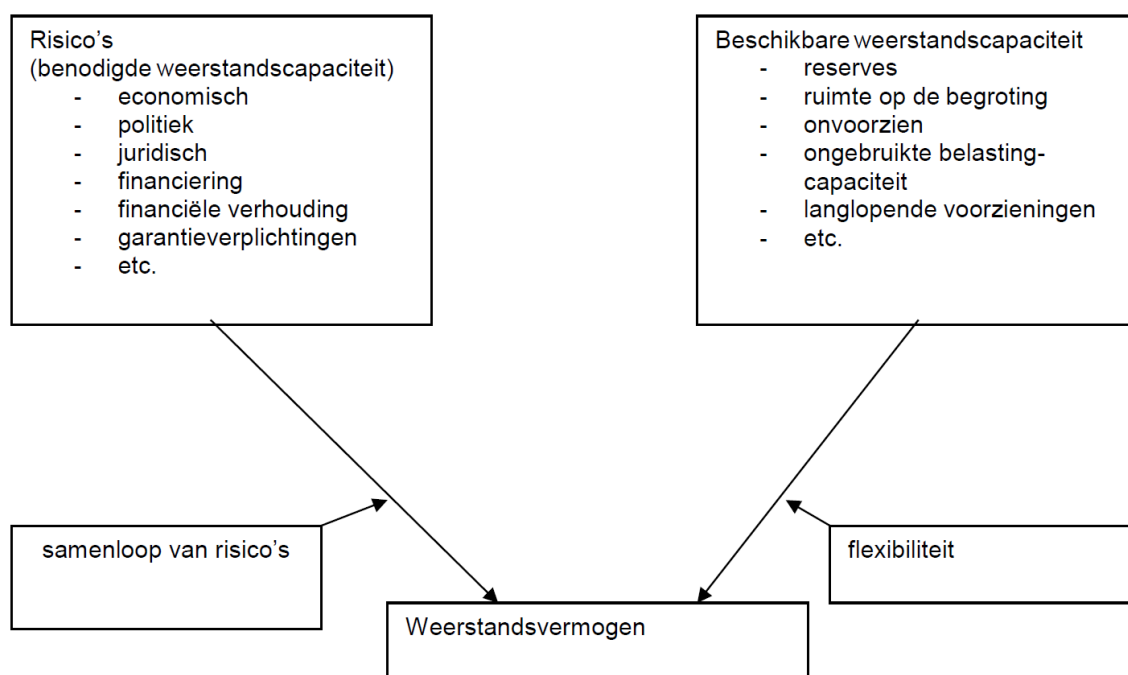
Risico's (benodigde weerstandscapaciteit)

Een risico is in dit verband een kans op het zich voordoen van een onvoorziene gebeurtenis met een bepaald nadelig gevolg. De risico's relevant voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet op een andere manier zijn ondervangen en die een financieel gevolg kunnen hebben. Doen deze risico's zich voor dan worden ze dus ondervangen via de beschikbare weerstandscapaciteit.

Risicomanagement

Risicomanagement is een hulpmiddel om de risico's in kaart te brengen, te waarderen in geld en risicokans en is gericht op het voorkomen of minimaliseren van de nadelige effecten die het optreden van risico's met zich mee kunnen brengen.

Hierna zijn de verschillende begrippen op schematische wijze met elkaar in verband gebracht.

4.1.1 Aanwezige weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit geeft aan in hoeverre de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het voorgenomen beleid gewijzigd moet worden. De weerstandscapaciteit wordt onderverdeeld in:

- incidentele weerstandscapaciteit
in hoeverre financiële tegenvallers binnen één begrotingsjaar kunnen worden opgevangen. Het gaat hier dus om eenmalige tegenvallers;
- structurele weerstandscapaciteit
in hoeverre financiële tegenvallers permanent kunnen worden opgevangen (meerdere begrotingsjaren). Hier gaat het om tegenvallers die structureel doorwerken in de begroting.

Aangegeven kan nu worden welk onderdeel van de weerstandscapaciteit behoort bij de incidentele of de structurele weerstandscapaciteit. Onderstaande tabel geeft dit aan:

Bestanddeel	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Algemene reserve	X	

Post onvoorzien	X	
Begrotingsruimte		X
Stille reserves	X	
Onbenutte belastingcapaciteit		X

4.1.2 Risico's en risicomanagement

Een goed hulpmiddel om de risico's in kaart te brengen en te waarderen op geld is risicomanagement. Risicomanagement is daarnaast ook gericht op het voorkomen of minimaliseren van de nadelige effecten die het optreden van risico's met zich mee brengt. Het kan daarmee goed gebruikt worden als criterium om de hoogte van één van de belangrijkste onderdelen van het weerstandsvermogen, de algemene reserve, te bepalen.

Risicomanagement bestaat uit 4 stappen:

- identificeren van de risico's;
- beoordelen van de kans en het gevolg;
- treffen van maatregelen om de risico's te minimaliseren;
- regelmatig opsporen en actualiseren van de risico's.

4.1.3 Identificatie van de risico's

Risico's kunnen ingedeeld worden in de volgende risicocategorieën:

- inkomsten
- kapitaalgoederen
- financiering
- verbonden partijen
- grote projecten
- bedrijfsvoering
- open-einde regelingen
- externe factoren

Ook wordt wel de volgende indeling gebruikt:

- *exogene risico's*: risico's die niet beïnvloedbaar zijn door de gemeente (conjuncturele ontwikkeling, rente etc.)
- *endogene risico's*: risico's waar de gemeente door beleidskeuzes invloed op uitoefent (open-einde regelingen, overschrijding van de afhandeling van bezwaarschriften, onvoldoende AO/IC beleid etc.)

4.1.4 Beoordeling van de kans en het gevolg

Zodra bepaald is waar risico's gelopen worden, moet vastgesteld worden hoe groot de kans is dat de risico's zich inderdaad voordoen. Heemstede categoriseert de risico's hiertoe in een tabel:

Score	Risicokans	Gemiddelde risicokans
1. laag	0% - 25%	12,5%
2. gemiddeld	25% - 50%	37,5%
3. hoog	50% - 75%	62,5%
4. zeer hoog	75% - 100%	87,5%

Bij de score-indeling van laag tot zeer hoog is met een variatiebreedte van 25% gerekend omdat de kans dat een risico zich daadwerkelijk voordoet slechts globaal is aan te geven. Hierbij speelt de budgetverantwoordelijke een grote rol.

Het financiële gevolg van het risico wordt bepaald door de gemiddelde risicokans te vermenigvuldigen met het maximale risicobedrag. Omdat niet alle risico's zich tegelijk voor zullen doen en ook de risicokans niet gelijk is, is het niet noodzakelijk om de vastgestelde risico's voor 100% op te nemen. Om enige spreiding te bewerkstelligen is voor deze systematiek gekozen.

4.1.5 Treffen van maatregelen om de risico's te minimaliseren

Risico's uit groep 4 (zeer hoog) doen zich vrijwel zeker voor en zijn daarmee niet echt een risico meer maar min of meer een zekerheid. Daarom dienen de risico's in deze groep zoveel mogelijk te worden afgedekt door het vormen van een voorziening. Het is dan wel nodig dat het risico goed te kwantificeren is, want een voorziening moet altijd overeenkomstig de onderliggende verplichting zijn.

Er bestaan ook risico's die door de hoogte niet afgedekt kunnen worden door de gemeente zelf. Indien mogelijk worden deze risico's bij een verzekeraar ondergebracht. Dit geldt bijvoorbeeld voor aansprakelijkheid en brandschade.

Risico's uit groep 1 (laag) worden in de meeste gevallen niet afzonderlijk genoemd maar worden getotaliseerd. Risico's lager dan € 50.000 worden niet in de risico-inventarisatie betrokken. Deze moeten worden gedekt uit de normale flexibiliteit van de bedrijfsvoering.

Het uitputtend benoemen en beschrijven van (soorten) risico's valt buiten de scope van deze nota reserves en voorzieningen. Risico's worden doorlopend geactualiseerd. Om deze reden wordt aangesloten bij de planning- en controlcyclus van de gemeente zodat de risico's op vaste tijden gedurende het jaar (voorjaarsnota, kadernota, begroting en jaarrekening) betrokken worden bij de (financiële) verantwoording.

4.1.6 Risico's gemeente Heemstede

Jaarlijks wordt in de begroting in de paragraaf "weerstandsvormogen en risicobeheersing" de risico's van de gemeente Heemstede opgesomd aan de hand van een inventarisatie. Per risico is aangegeven wat de kans is dat het risico zich voordoet en wat het financiële gevolg van het risico is. De risico's opgenomen in de programmabegroting 2020 zien er als volgt uit:

Samenvatting geïnventariseerde risico's

Risico's	maximaal risico	kans	%	bedrag
1. GR Zuid-Kennemerland WSW (Paswerk)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
2. Algemene uitkering: herijking gemeentefonds	1.200.000	laag	12,50%	150.000
3. Investeringsprojecten	1.221.000	gemiddeld	37,50%	458.000
4. Garantstelling leningen	1.417.000	laag	12,50%	177.000
5. Veiligheidsregio Kennemerland	1.969.000	laag	12,50%	246.000
6. Renteontwikkeling	260.000	laag	12,50%	33.000
7. Rijksbelastingen	3.447.000	laag	12,50%	431.000
8. Dividenduitkering	1.551.200	laag	12,50%	194.000
9. Niet verhaalbare planschades	100.000	laag	12,50%	13.000
10. APPA regeling bestuurders	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
11. Decentralisatie overheidstaken sociaal domein	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
12. Participatiewet - inkomensdeel, IOAW, IOAZ en Bbz	900.000	laag	12,50%	113.000
13. Omgevingswet	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
14. Afval Energie Bedrijf (AEB)	275.000	hoog	62,50%	172.000
15. Overige risico's	500.000	laag	12,50%	63.000
maximaal risico	12.840.200			
	benodigde weerstandscapaciteit			2.050.000

4.2 Beoordeling van het weerstandsvormogen

Het weerstandsvormogen is een confrontatie tussen de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit. Dat wil zeggen het totaalbedrag aan risico's (benodigde weerstandscapaciteit) afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit.

$$\text{Ratio weerstandsvormogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Hierna wordt de **beschikbare weerstandscapaciteit** over de periode 2016-2020 weergegeven. Voor de jaren 2016-2018 wordt uitgegaan van de jaarrekeningcijfers en de stand van de algemene reserve ultimo het jaar. Voor 2019 en 2020 worden de cijfers uit de begroting gebruikt en uitgegaan van de stand van de algemene reserve per 1 januari van het begrotingsjaar. Voor het inzicht in het verloop van de algemene reserve in de periode 2016-2020 zijn de mutaties in de algemene reserve toegelicht.

Jaarrekening	Omvang risico's	Stand algemene reserve per 31 december	Ratio weerstandsvermogen
jaarrekening 2016	2.082.000	5.789.000	2,8
jaarrekening 2017	2.034.000	6.718.000	3,3
jaarrekening 2018	1.976.000	4.483.000	2,3

Begroting	Omvang risico's	Stand algemene reserve per 1 januari	Ratio weerstandsvermogen
begroting 2019 (*)	2.222.000	5.048.000	2,3
begroting 2020	2.050.000	4.115.000	2,0

(*) stand per 1 januari 2019 inclusief 1e begrotingswijziging 2019

Verloop algemene reserve 1 januari 2016 t/m 31 december 2018

Stand per 1 januari 2016	4.034.047
<u>Toevoegingen 2016</u>	
Rekeningresultaat 2015	141.230
Storting saldo reserve kapitaallasten huisvesting onderwijs (VJN 2016)	2.235.889
<u>Onttrekkingen 2016</u>	
Nota duurzaamheid "samenwerken en verbinden"	-34.683
Rente en kosten startersleningen	-1.870
Extra afschrijving onderwijsinvesteringen (begrotingsraad 2014)	-260.952
Reservering vakantietoelage 2016 (NJN 2016)	-324.775
Stand per 31 december 2016	5.788.886
<u>Toevoeging 2017</u>	
Terugstorting VRK (raad 1-6-2018)	16.346
Grondverkoop Havendreef (raad 26-6-2014)	1.120.000
Rekeningresultaat 2016	154.867
<u>Onttrekking 2017</u>	
Onttrokken voor vorming reserve Omgevingswet (raad 29-6-2018)	-250.000
Schadevergoeding opstal postduivenvereniging (raad 26-1-2018)	-112.500
Stand per 31 december 2017	6.717.599
<u>Toevoeging 2018</u>	
Rekeningresultaat 2017	133.394
<u>Onttrekking 2018</u>	
Fasering stijging afvalstoffenheffing (kadernota 2018-2021)	-300.000
Instellen bestemmingsreserve Haven (begrotingsraad nov. 2018)	-2.000.000
Nota duurzaamheid (raad 28-9-2017)	-61.101
Pilot afvalinzameling Merlenhove	-7.300
Stand per 31 december 2018 (cfm jaarrekening 2018)	4.482.592

Verloop algemene reserve 1 januari 2019 t/m 31 december 2019

Stand per 31-12-2018 (cfm jaarrekening 2018)	4.482.592
<u>Toevoeging 2019</u>	
Rekeningresultaat 2018	219.079
Aframen surplus reserve inkomensvoorzieningen (NJN 2019)	233.114
<u>Onttrekking 2019</u>	
Fasering stijging afvalstoffenheffing (kadernota 2018-2021)	-200.000
Voor nieuwe reserve beleid 2019 incidenteel (begrotingsraad nov. 2018)	-175.000
Voor nieuwe reserve nieuwe initiatieven 2018-2022 (begrotingsraad nov. 2018)	-200.000
Nota duurzaamheid (resultaatbestemming bij jaarrekening 2018)	-45.899
Pilot afvalinzameling Merlenhove (resultaatbestemming bij jaarrekening 2018)	-46.400
Eenmalige transitiekosten outsourcing GRIT (raad 18-4-2019)	-152.000
Stand per 31-12-2019 (cfm begroting 2020)	4.115.486

In bovenstaand overzicht is geen rekening gehouden met de overheveling van het surplus vanuit de reserve sociaal domein ad € 337.411 (cfm voorstel in deze nota) en het geprognostiseerde tekort 2019 ad € 142.220 (cfm najaarsnota 2019). Indien met deze mutaties rekening wordt gehouden dan stijgt de ratio in de begroting 2020 naar 2,1.

Toelichting:

Zoals in paragraaf 4.1.1 is aangegeven bestaat de beschikbare weerstandscapaciteit uit de algemene reserve, post onvoorzien, begrotingsruimte, stille reserves en onbenutte belastingcapaciteit. In de hiervoor gepresenteerde tabel is alleen rekening gehouden met de algemene reserve. De stand van de algemene reserve 2020 betreft de stand per 1-1-2020 waarbij aangesloten is bij het bedrag dat in de begroting 2020 is opgenomen namelijk € 4.115.000. Daarbij is nog geen rekening gehouden met de overheveling vanuit het surplus vanuit de reserve sociaal domein ad. € 337.411 naar de algemene reserve omdat deze overheveling wordt geformaliseerd bij vaststelling van deze nota reserves en voorzieningen - weerstandsvermogen 2019. De post onvoorzien in de begroting bedraagt € 20.000. Aangezien deze bestemd is voor kleine niet-voorzien incidentele uitgaven is deze niet meegenomen in de berekening van de beschikbare weerstands-capaciteit. Daarnaast geldt als uitgangspunt een sluitende meerjarenbegroting, er is derhalve geen (structurele) begrotingsruimte beschikbaar is. Er is sprake van een stille reserve wanneer activa op de balans een lagere waardering hebben dan de waarde in het economisch verkeer. Stille reserves vormen echter geen 'echte' reserves. Daarom worden ze niet aan de reserves toegevoegd en in beeld gebracht. Tot slot wordt bij het bepalen van de beschikbare weerstandscapaciteit geen rekening gehouden met de "onbenutte belastingcapaciteit". De ratio weerstandsvermogen kan beoordeeld worden met behulp van onderstaande tabel:

Ratio	Beoordeling
> 2,0	uitstekende weerstandscapaciteit
1,4 – 2,0	ruim voldoende weerstandscapaciteit
1,0 – 1,4	voldoende weerstandscapaciteit
< 1,0	onvoldoende weerstandscapaciteit

Een ratio kleiner dan 1,0 geeft aan dat de gemeente over te weinig middelen beschikt om de risico's te dragen. De gemeente is dus kwetsbaar. Bij een ratio van 1 is er precies genoeg weerstandscapaciteit om de risico's af te dekken. Als de ratio meer dan 2 is, heeft de gemeente meer dan twee keer zoveel geld voorradig als benodigd voor risico's die zij loopt. Wat betreft het weerstandsvermogen een uitstekende positie. Omdat er geen landelijke norm is voor de ratio weerstandsvermogen, betekent dit dat de gemeente zelf een norm zal moeten gaan bepalen. Bij de vaststelling van de nota "Reserves en voorzieningen - weerstandsvermogen 2014" is de norm door de raad vastgesteld op 2,0 met een bandbreedte van 1,8 - 2,2 hetgeen overeenkomt met een benodigde algemene reserve van tussen € 3,7 miljoen (1,8 x omvang risico's van € 2.050.000) en € 4,5 miljoen (2,2 x omvang risico's € 2.050.000), uitgaande van de risico's opgenomen in de Programmabegroting 2020. Gekozen is voor de norm van 2,0 omdat de voorkeur wordt gegeven aan een uitstekend weerstandsvermogen mede omdat dit de robuustheid van de financiële positie weergeeft. Op deze manier is Heemstede goed bestand tegen financiële tegenvallers.

Voorgesteld wordt de bestaande systematiek voor het bepalen van het weerstandsvermogen, de weerstandscapaciteit en het beoordelen en inventariseren van risico's te handhaven. De bestaande norm van 2,0 (met bandbreedte 1,8 – 2,2) als ratio van het weerstandsvermogen eveneens te handhaven. En jaarlijks in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing de risico's te actualiseren in de begroting en jaarrekening.

Voorgenomen verkoop aandelen Eneco

In de raadsvergadering van 28 september 2017 heeft de raad van Heemstede het principebesluit genomen om het aandelenbelang in Eneco af te bouwen. Het definitieve besluit wordt eind 2019/begin 2020 voorgelegd aan de raad. Bij verkoop wordt een eenmalige opbrengst ontvangen. Conform het bestaande beleid wordt deze opbrengst gestort in de algemene reserve, tenzij uw raad hierover anders besluit. Deze toevoeging aan de algemene reserve heeft een positief effect op het weerstandsvermogen. In dit geval gaat het om substantiële bedragen. In de berekening van de stand van de algemene reserve is hiermee geen rekening gehouden.

5. VOORSTELLEN

Voorgesteld wordt het volgende:

- deze nota reserves en voorzieningen - weerstandsvermogen 2019 met bijlagen vast te stellen;
- de bestaande methodiek voor het bepalen van het weerstandsvermogen, de weerstandscapaciteit en het beoordelen en inventariseren van risico's te handhaven;

- het bestaande uitgangspunt een ratio weerstandsvermogen met de kwalificatie: uitstekende weerstandscapaciteit 2,0 met een bandbreedte tussen 1,8 en 2,2 voort te zetten;
- het bestaande uitgangspunt om jaarlijks de risico's te actualiseren in de paragraaf weerstandsvermogen in de begroting en jaarrekening te continueren;
- de reserves 'investeringsbudget stedelijke vernieuwing (ISV)' en 'nieuw beleid 2016-2018' per 31 december 2019 op te heffen;
- de naam van de reserve decentralisaties Wmo en Jeugdwet te wijzigen in reserve sociaal domein en in te stemmen met de voorstellen opgenomen in bijlage 3 'reserve sociaal domein';
- de reserve 'integraal huisvestingsplan basisonderwijs' (IHP) in te stellen en in te stemmen met de voorstellen opgenomen in bijlage 3 'reserve integraal huisvestingsplan basisonderwijs';
- van het surplus in de reserve sociaal domein ad € 4.537.411 in 2019 een bedrag van € 4.200.000 over te hevelen naar de (nieuw) in te stellen reserve IHP en 337.411 toe te voegen aan de algemene reserve;
- de voorziening combinatiefuncties per 31 december 2019 op te heffen en het surplus via resultaatbestemming bij de jaarrekening 2019 mee te nemen naar 2020.

Bijlage 1. Algemene reserve

Algemene reserve

Soort	Reserve
Omschrijving	Algemene reserve
Portefeuillehouder	Nicole Mulder

Doel	De algemene reserve wordt gebruikt voor het opvangen van risico's in algemene zin, of voor het compenseren van rekeningtekorten, of voor frictiekosten als gevolg van ombuigingen in beleid.
Onderliggend plan	N.v.t.
Looptijd	Onbepaald
Dotatie	Deze reserve wordt onder andere gevoed door incidentele meevallers zoals rekeningoverschotten, opbrengsten van verkoop van eigendommen ed. Dit gebeurt op basis van een raadsbesluit. Ook kan door de raad worden besloten om een incidentele meevaller anders aan te wenden.
Minimale omvang	Bandbreedte 1,8 – 2,2 x benodigde weerstandscapaciteit
Maximale omvang	Niet bepaald

		2019	2020	2021	2022	2023
	Saldo 1 januari	4.482.592	4.452.897	4.524.897	4.566.897	4.608.897
	<i>Stortingen</i>					
a.	Rekeningresultaat 2018	219.079				
b.	Overheveling surplus reserve sociaal domein (voorstel in nota reserves en voorzieningen 2019)	337.411				
c.	Toevoeging voordelig resultaat Participatiewet inkomensdeel		172.000	172.000	172.000	172.000
d.	Surplus vanuit reserve Participatiewet inkomensdeel IOAW, IOAZ en BBZ	233.114				
e.	Jaarresultaat sociaal domein 2019	p.m.				
f.	Opbrengst verkoop niet strategisch onroerend goed	p.m.				
g.	Verwacht positief resultaat 2019 t.g.v. verkoop perceel Reggelaan 14	p.m.				
h.	Boekwinst verkoop aandelen Eneco		p.m.			
	Totaal stortingen	789.604	172.000	172.000	172.000	172.000
	<i>Onttrekkingen</i>					
a.	Fasering stijging afvalstoffenheffing	200.000	100.000			
b.	Onttrekking tbv nieuw beleid 2019 incidenteel	175.000				
c.	Onttrekking t.b.v. vorming reserve nieuwe initiatieven	200.000				
d.	Eenmalige kosten outsourcing GRIT	152.000				
e.	Pilot afvalinzameling Merlenhoven	46.400				
f.	Nota duurzaamheid 2017-2018	45.899				
g.	Ingroei frictiekosten personeel			130.000		
h.	Afkoopsom bluswatervoorziening				130.000	
	Totaal onttrekkingen	819.299	100.000	130.000	130.000	0
	Saldo 31 december	4.452.897	4.524.897	4.566.897	4.608.897	4.780.897

Toelichting

Er is geen algemene richtlijn voor het bodembedrag ofwel de bufferfunctie van de algemene reserve bij lokale overheden. Ook de provincies hebben vanuit hun toezichhoudende rol daarvoor geen norm ontwikkeld. Wel is het zo dat de bufferfunctie een relatie heeft met het risicoprofiel van een gemeente.

Een gemeente die omgeven is met grote risico's heeft een hogere bufferfunctie nodig dan gemeenten die dergelijke risico's in mindere mate bezitten. In hoofdstuk 4 van deze nota is ingegaan op de (gewenste) hoogte van de algemene reserve voor de gemeente Heemstede.

De stortingen en onttrekkingen voor 2019 - 2023 zijn gebaseerd op:

Stortingen:

- a. Rekeningresultaat 2018
Conform de resultaatbestemming 2018 in de jaarrekening 2019 is een bedrag van € 219.079 toegevoegd aan de algemene reserve.
- b. Overheveling surplus reserve sociaal domein € 337.411
Er resteert een surplus op de reserve van het sociaal domein van € 337.411. In deze nota wordt voorgesteld het surplus toe te voegen aan de algemene reserve. Zie ook toelichting bij reserve sociaal domein.
- c. Toevoeging voordelig resultaat Participatiewet inkomensdeel € 172.000
Deze bestemmingsreserve is met ingang van 1 januari 2014 gefixeerd op € 500.000 maximaal. Deze reserve beschikbaar te houden voor het opvangen van – tijdelijke – tekorten bij de uitvoering van de Participatiewet inkomensdeel, IOAW, IOAZ en Bbz. Indien de stand van de reserve PW inkomensdeel, IOAW, IOAZ en Bbz het bedrag van € 500.000 overschrijdt, zal het surplus worden toegevoegd aan de algemene reserve. Bij een negatieve stand zal de reserve PW inkomensdeel, IOAW, IOAZ en Bbz worden aangevuld vanuit de algemene reserve.
- d. Surplus vanuit reserve inkomensvoorzieningen Participatiewet, IOAW, IOAZ en BBZ
Het surplus boven de gemaximeerde € 500.000 (zie nota reserves en voorzieningen 2014) van € 233.114 wordt in de najaarsnota 2019 overgeheveld naar de algemene reserve.
- e. Jaarresultaat sociaal domein 2019
In de voorjaarsnota 2019 en kadernota 2020-2023 is de begrotingssystematiek sociaal domein voor het jaar 2019 gelijk gehouden aan 2018 e.v. jaren. Met andere woorden: een eventueel overschot 2019 wordt toegevoegd aan de reserve sociaal domein en als de stand van de reserve sociaal domein het bedrag van € 2,8 mln overstijgt wordt dat toegevoegd aan de algemene reserve.
- f. Opbrengst verkoop niet strategisch onroerend goed
De incidentele netto verkoopopbrengst (na aftrek boekwaarde) van niet strategisch onroerend goed wordt toegevoegd aan de algemene reserve. De structurele besparing op de exploitatielasten – na aftrek wegvallende exploitatieopbrengsten – van het desbetreffende vastgoed wordt verrekend met de nog openstaande taakstelling optimalisatie onroerend goed van € 38.500.
- g. Verwacht positief resultaat 2019 t.g.v. verkoop perceel Reggelaan 14
In de najaarsnota 2019 is aangegeven dat verwacht wordt dat het voorlopig nadelig resultaat 2019 ad € 142.000 omslaat in een positief resultaat ten gevolge van de verkoop van het perceel Reggelaan 14 als in 2019 de overdracht en bijbehorende betaling plaatsvindt. Na aftrek van de boekwaarde ad € 167.000 resteert er naar verwachting een boekwinst.
- h. Boekwinst verkoop aandelen Eneco
In de raadsvergadering van 28 september 2017 heeft de raad van Heemstede het principebesluit genomen om het aandelenbelang in Eneco af te bouwen. Het definitieve besluit wordt eind 2019 / begin 2020 voorgelegd aan de raad. Bij verkoop wordt een eenmalige opbrengst ontvangen. Conform het bestaande beleid wordt deze opbrengst gestort in de algemene reserve, tenzij hierover door de raad anders wordt besloten.

Onttrekkingen:

- a. Fasering stijging afvalstoffenheffing
Conform het raadsbesluit van 3 november 2017 wordt in 2019 € 200.000 en in 2020 € 100.000 aan de algemene reserve onttrokken.
- b. Onttrekking tbv beleid 2019 incidenteel
Conform het raadsbesluit van 9 november 2018 wordt voor dekking van nieuw beleid in 2019 incidenteel € 175.000 aan de algemene reserve onttrokken.
- c. Onttrekking t.b.v. vorming reserve nieuwe initiatieven
Conform het collegeakkoord 2018-2022 is in de begroting 2019 (raadsbesluit 9 november 2018) een reserve nieuwe initiatieven 2018-2022 ingesteld van € 200.000 (4 x € 50.000 gemiddeld per jaar).
- d. Eenmalige kosten outsourcing GRIT
Conform het raadsbesluit van 18 april 2019 wordt incidenteel € 152.000 aan de algemene reserve onttrokken. Over 2019 is incidenteel extra budget nodig voor de kosten van de transitiefase en de afbouw van de huidige externe inhuur.
- e. Pilot afvalinzameling Merlenhoven
In de voorjaarsnota 2018 is op basis van het raadsvoorstel van 30 november 2017 (A-stuk) € 53.700 geraamd voor de pilot afvalstoffeninzameling. De pilot komt niet ten laste van de afvalstoffenheffing maar wordt ten laste van de algemene reserve gebracht. Bij vaststelling van de jaarrekening 2019 is besloten het restant 2018 ad € 46.400 mee te nemen naar 2019 voor de uitvoering van de pilot en dit ten laste te brengen van de algemene reserve in 2019 (raadsbesluit 20 juni 2019).

-
- f. Nota duurzaamheid 2017-2018
Het resterende bedrag is nog benodigd voor uitgaven aan zonnepanelen op de daken aan de Van der Waalslaan, een communicatiestrategie die daarmee ook uitvoering geeft aan de motie Maak Inwoners Wegwijs in Duurzaamheid, energie monitoring gemeentelijk vastgoed en ondersteuning Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen. Bij vaststelling van de jaarrekening 2019 is besloten het restant 2018 van de nota duurzaam duurzaamheid ad € 45.899 mee te nemen naar 2019 en dit ten laste te brengen van de algemene reserve in 2019 (raadsbesluit 20 juni 2019).
  - g. Ingroei frictiekosten personeel
In de begroting 2020 wordt voorgesteld om in het kader van de ingroei frictiekosten personeel in 2021 eenmalig € 130.000 aan de algemene reserve te onttrekken.
  - h. Afkoopsom bluswatervoorziening
Conform het raadsbesluit van 20 juni 2019 bedraagt de indicatieve afkoopsom van de resterende looptijd van de overeenkomst met Waternet € 130.000. Deze gaat in 2022 ten laste van de algemene reserve.

Bijlage 2. Bestemmingsreserves ter dekking kapitaallasten

Centralisatie gemeentelijke huisvesting

Omschrijving	Centralisatie gemeentelijke huisvesting
Portefeuillehouder	Annelies van der Have

Doel	Deze reserve dient ter (gedeeltelijke) dekking van de kapitaallasten voor de verbouwing van het raadhuis. In verband met het BBV is het niet toegestaan om de reserve ineens in mindering te brengen op de investering maar dient de bestemmingsreserve gedurende dezelfde periode vrij te vallen als de investering.
Onderliggend plan	Raadsbesluit 21 oktober 1999 en 28 juni 2001
Looptijd	Tot en met 2044
Dotatie	Geen dotatie
Minimale omvang	Niet bepaald
Maximale omvang	Niet bepaald

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	3.292.337	3.162.412	3.032.487	2.902.562	2.772.637
<i>Stortingen</i>					
Totaal stortingen	0	0	0	0	0
<i>Onttrekkingen</i>					
Jaarlijkse afschrijvingslasten	129.925	129.925	129.925	129.925	129.925
Totaal onttrekkingen	129.925	129.925	129.925	129.925	129.925
Saldo 31 december	3.162.412	3.032.487	2.902.562	2.772.637	2.642.712

Toelichting

De reserve dient ter dekking van de kapitaallasten van de verbouwing van het raadhuis. De laatste onttrekking vindt plaats in 2044; de afschrijving loopt door tot en met 2047.

Huisvesting buitendiensten aan de Cruquisweg

Omschrijving	Huisvesting buitendiensten aan de Cruquisweg
Portefeuillehouder	Annelies van der Have

Doel	De reserve huisvesting buitendiensten aan de Cruquisweg dient om de afschrijvingslasten van de werf op te vangen. In verband met het BBV is het niet toegestaan om de reserve ineens in mindering te brengen op de investering maar dient de bestemmingsreserve gedurende dezelfde periode vrij te vallen als de investering.
Onderliggend plan	Raadsbesluiten 20 december 2001 en 2 juli 2005
Looptijd	Tot en met 2045
Dotatie	De reserve is in 2006 gevuld ten laste van de reserve centralisatie huisvesting
Minimale omvang	Gelijk aan de boekwaarde van de investering
Maximale omvang	Gelijk aan de boekwaarde van de investering

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	1.358.123	1.306.623	1.255.123	1.203.623	1.152.123
<i>Stortingen</i>					
Totaal stortingen	0	0	0	0	0
<i>Onttrekkingen</i>					
Jaarlijkse afschrijvingslasten	51.500	51.500	51.500	51.500	51.500
Totaal onttrekkingen	51.500	51.500	51.500	51.500	51.500
Saldo 31 december	1.306.623	1.255.123	1.203.623	1.152.123	1.100.623

Toelichting

Jaarlijks wordt 1/40 deel van het investeringsbedrag afgeschreven. Dit bedrag komt ten laste van deze reserve. In het laatste jaar (2045) bedraagt de afschrijving nog € 19.123. Na 2045 is deze reserve nihil en is ook de investering afgeschreven.

Aanpassen oevers en aanleg brug plan Watertoren

Omschrijving	Aanpassen oevers en aanleg brug plan Watertoren
Portefeuillehouder	Annelies van der Have

Doel	Deze reserve is bedoeld voor de dekking van de afschrijvingslasten van oever- voorzieningen en brug als onderdeel van plan Watertoren. In verband met het BBV is het niet meer toegestaan om de reserve ineens in mindering te brengen op de investering maar dient de bestemmingsreserve gedurende dezelfde periode vrij te vallen als de investering.
Onderliggend plan	Raadsbesluit 20 december 2001 en 30 maart 2006
Looptijd	30 jaar
Dotatie	In 2007 € 250.000 uit de reserve centralisatie huisvesting voor noodzakelijke herstelwerkzaamheden aan de kademuur Van den Eijndekade, in 2009 € 1.200.000 voor oevervoorzieningen en aanleg van de Zwaaihavenbrug.
Minimale omvang	Dient gelijk te zijn aan de boekwaarde van de investering
Maximale omvang	Dient gelijk te zijn aan de boekwaarde van de investering

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	596.911	502.247	461.030	419.813	378.596
<i>Stortingen</i>					
Totaal stortingen	0	0	0	0	0
<i>Onttrekkingen</i>					
Jaarlijkse afschrijvingslasten	41.217	41.217	41.217	41.217	41.217
* Vrijval najaarsnota 2019	53.447				
Totaal onttrekkingen	94.664	41.217	41.217	41.217	41.217
Saldo 31 december	502.247	461.030	419.813	378.596	337.379

* In de najaarsnota 2019 is de stand verlaagd met € 53.447 (zie toelichting).

Toelichting

Jaarlijks wordt 1/30 deel van het investeringsbedrag afgeschreven. Dit bedrag komt ten laste van deze reserve. Na afloop van de afschrijvingsperiode is deze reserve nihil.

In 2014 werd bij de opstelling van de vorige nota "Reserves en Voorzieningen – weerstandsvermogen 2014" voorzien dat er nog werkzaamheden voor de brug nodig waren. Deze werkzaamheden worden nu betrokken bij het plan Haven maar er is nog rekening mee gehouden in deze bestemmingsreserve. De bestemmingsreserve wordt daarom overeenkomstig de het Besluit Begroting en Verantwoording omlaag bijgesteld (gelijk aan de afschrijvingslasten van de investering). In de najaarsnota 2019 valt een bedrag van € 53.447 in de exploitatie vrij. De stand van de reserve per 1 januari 2020 komt daarmee uit op € 502.247. Dit sluit aan bij de boekwaarde van de investering op die datum.

Multifunctionele accommodatie Julianalaan 1

Soort	Bestemmingsreserve
Omschrijving	Multifunctionele accommodatie Julianalaan 1
Portefeuillehouder	Sjaak Struijff

Doel	De reserve dient ter dekking van een deel van de jaarlijkse afschrijvingslasten realisatie Plein1. In verband met het BBV is het niet toegestaan om de reserve ineens in mindering te brengen op de investering maar dient de bestemmingsreserve gedurende dezelfde periode vrij te vallen als de investering.
Onderliggend plan	Raadsbesluit 2 maart 2017
Looptijd	25 jaar
Dotatie	€ 250.000 overheveling deel onderhoudsbudget € 700.000 overheveling van reserve WMO en jeugdwet
Minimale omvang	N.v.t.
Maximale omvang	€ 950.000

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	912.000	874.000	836.000	798.000	760.000
<i>Stortingen</i>					
Totaal stortingen	0	0	0	0	0
<i>Onttrekkingen</i>					
Jaarlijkse afschrijvingslasten	38.000	38.000	38.000	38.000	38.000
Totaal onttrekkingen	38.000	38.000	38.000	38.000	38.000
Saldo 31 december	874.000	836.000	798.000	760.000	722.000

Toelichting

Jaarlijks wordt 1/25 deel van het aanvullende investeringskrediet ad 950.000 dat betrekking heeft op deze reserve, afgeschreven. Dit bedrag komt ten laste van deze reserve.

Kapitaallasten Haven

Soort	Bestemmingsreserve
Omschrijving	Kapitaallasten Haven
Portefeuillehouder	Nicole Mulder

Doel	Deze reserve is bedoeld voor de dekking van de afschrijvingslasten van het plan Haven. In verband met het BBV is het niet meer toegestaan om de reserve ineens in mindering te brengen op de investering maar dient de bestemmingsreserve gedurende dezelfde periode vrij te vallen als de investering
Onderliggend plan	Raadsbesluit 3 november 2017 (Programmabegroting 2018)
Looptijd	30 jaar
Dotatie	Eenmalige storting in 2018 van € 2.000.000 euro uit de algemene reserve
Minimale omvang	Dient gelijk te zijn aan de boekwaarde van de investering
Maximale omvang	Dient gelijk te zijn aan de boekwaarde van de investering

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	2.000.000	2.000.000	2.000.000	1.933.333	1.866.666
<i>Stortingen</i>					
Totaal stortingen	0	0	0	0	0
<i>Onttrekkingen</i>					
Jaarlijkse kapitaallasten (vanaf 2021)			66.667	66.667	66.667
Totaal onttrekkingen	0	0	66.667	66.667	66.667
Saldo 31 december	2.000.000	2.000.000	1.933.333	1.866.666	1.799.999

Toelichting

Jaarlijks wordt 1/30 deel van het investeringsbedrag afgeschreven. Dit bedrag komt ten laste van deze reserve. Na afloop van de afschrijvingsperiode is deze reserve nihil. De reservering loopt gelijk met de boekwaarde van de investering in de haven. Uitgangspunt is gereedkomen plan haven in 2020 waarna de afschrijving (en dus ook de onttrekking aan de bestemmingsreserve) vanaf 2021 start.

Bijlage 3. Overige bestemmingsreserves

1% Regeling kunst

Omschrijving	1% Regeling kunst
Portefeuillehouder	Sjaak Struijf

Doel	Dekking van het (groot) achterstallig onderhoud aan de beelden in de openbare ruimte.
Onderliggend plan	Raadsbesluit 18 februari 2010
Looptijd	Onbepaald
Dotatie	N.v.t.
Minimale omvang	Niet bepaald
Maximale omvang	Niet bepaald

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	23.571	1.571	0	0	0
<i>Stortingen</i>					
Totaal stortingen	0	0	0	0	0
<i>Onttrekkingen</i>					
Achterstallig onderhoud beelden	22.000	1.571			
Totaal onttrekkingen	22.000	1.571	0	0	0
Saldo 31 december	1.571	0	0	0	0

Toelichting

Oorspronkelijk was de doelstelling van deze reserve om bij het beschikbaar stellen van kredieten voor (ver)bouw van gemeentelijke gebouwen en reconstructies van wegen en wijken een budget van 1% van het investeringsbedrag te reserveren voor de realisatie van kunst. Dit conform de regeling "Omschrijving toepassing 1% regeling" van 26 januari 1996 uit de Nota "Visie op het Heemstedse cultuurbeleid". Bij de voorjaarsnota 2003 is in het kader van de heroverwegingen besloten om deze regeling niet meer automatisch toe te passen. In de nota "In contact met cultuur" uit 2004 is de uitspraak gedaan om na te gaan in welke gevallen de 1%-regeling nog kon worden toegepast. Met het raadsbesluit van 18 februari 2010 is vervolgens besloten om deze reserve te bestemmen voor de aanpak van achterstallig onderhoud van kunst in de openbare ruimte. In 2019 en 2020 wordt achterstallig onderhoud uitgevoerd. Na de laatste onttrekking in 2020 kan deze reserve worden opgeheven.

Sociale volkshuisvesting

Omschrijving	Sociale volkshuisvesting
Portefeuillehouder	Annelies van der Have

Doel	De reserve dient voor het realiseren van of het bijdragen aan sociale woningbouwprojecten.
Onderliggend plan	N.v.t.
Looptijd	Niet bepaald
Dotatie	N.v.t.
Minimale omvang	Niet bepaald
Maximale omvang	Niet bepaald

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	199.363	199.363	199.363	199.363	199.363
<i>Stortingen</i>					
Totaal stortingen	0	0	0	0	0
<i>Onttrekkingen</i>					
Totaal onttrekkingen	0	0	0	0	0

Saldo 31 december	199.363	199.363	199.363	199.363	199.363

Toelichting

Onderdeel van deze regeling is de verhuiskostentegemoetkomingsregeling die erop is gericht de mobiliteit binnen de gemeente te bevorderen, door het voor ouderen aantrekkelijk te maken om naar een andere, kleinere woning te verhuizen. Deze regeling wordt geactualiseerd. Hiervoor wordt een nieuw voorstel voorbereid waarin € 45.000 voor 3 jaar wordt afgezonderd van deze reserve voor uitvoering. Deze uitwerking is nog niet opgenomen in bovenstaande tabel.

PW inkomensdeel, IOAW, IOAZ en Bbz

Omschrijving	PW inkomensdeel, IOAW, IOAZ en Bbz
Portefeuillehouder	Sjaak Struijf

Doel	Deze bestemmingsreserve is bedoeld om de schommelingen op te kunnen vangen tussen het rijksbudget en de uitkeringslasten voor inkomensvoorzieningen PW, IOAW, IOAZ en Bbz starters (het zgn. BUIG budget) en schommelingen tussen het vaste en declarabele rijksbudget en de uitkeringslasten voor Bbz gevestigde ondernemers.
Onderliggend plan	N.v.t
Looptijd	Onbepaald
Dotatie	Jaarlijks bij vaststelling van de jaarrekening
Minimale omvang	€ 0
Maximale omvang	€ 500.000

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	589.114	500.000	500.000	500.000	500.000
<i>Stortingen</i>					
Voordelig resultaat BUIG	144.000	172.000	172.000	172.000	172.000
Totaal stortingen	144.000	172.000	172.000	172.000	172.000
<i>Onttrekkingen</i>					
Toevoeging aan algemene reserve (NJN 2019)	233.114	172.000	172.000	172.000	172.000
Totaal onttrekkingen	233.114	172.000	172.000	172.000	172.000
Saldo 31 december	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000

Toelichting

In de nota reserves en voorzieningen 2014 is deze bestemmingsreserve met ingang van 1 januari 2014 gefixeerd op maximaal € 500.000. Deze reserve is beschikbaar voor het opvangen van (tijdelijke) tekorten bij de uitvoering van de Participatiewet inkomensdeel, IOAW, IOAZ en Bbz. Indien de stand van de reserve PW inkomensdeel, IOAW, IOAZ en Bbz het bedrag van € 500.000 overschrijdt, zal het surplus worden toegevoegd aan de algemene reserve. Bij een negatieve stand zal de reserve PW inkomensdeel, IOAW, IOAZ en Bbz worden aangevuld vanuit de algemene reserve.

In 2019 is in de najaarsnota 2019 € 233.114 overgeheveld naar de algemene reserve. In de begroting 2020 is vanaf 2020 rekening gehouden met een overheveling van € 172.000.

Egalisatiereserve begraafplaats

Omschrijving	Egalisatiereserve begraafplaats
Portefeuillehouder	Nicole Mulder

Doel	Deze egalisatiereserve is ingesteld om de schommelingen in de kosten van de jaarlijkse exploitatie en onderhoud inzake de begraafplaats op te vangen, waardoor een aanzienlijke aanpassing van het tarief niet noodzakelijk is.
Onderliggend plan	N.v.t.
Looptijd	Onbepaald
Dotatie	Afhankelijk van exploitatieresultaat
Minimale omvang	Niet bepaald

Maximale omvang Niet bepaald

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	14.736	41.307	22.197	22.197	22.197
<i>Stortingen</i>					
Exploitatieresultaat product uitvaartverzorging	26.571				
Totaal stortingen	26.571	0	0	0	0
<i>Onttrekkingen</i>					
Exploitatieresultaat product uitvaartverzorging		19.110			
Totaal onttrekkingen	0	19.110	0	0	0
Saldo 31 december	41.307	22.197	22.197	22.197	22.197

Toelichting

Deze reserve is bij de vaststelling van de jaarrekening 2007 gevormd en ingesteld om de schommelingen in de kosten en opbrengsten bij het product uitvaartverzorging op te vangen. De jaarlijkse groei of vermindering van de egalisatiereserve is dan afhankelijk van de verschillen tussen de baten en lasten met betrekking tot het onderdeel uitvaartverzorging (begraafplaats) in de begroting en de realisatie daarvan in de jaarrekening. De toename van de tariefegalisatiereserve ontstaat dus niet door een in de begroting opgenomen reservering, zoals bij een voorziening wel het geval is. Hiermee wordt beoogd dat de tarieven niet ieder jaar hoeven mee te veranderen.

Implementatie Omgevingswet

Omschrijving	Implementatie Omgevingswet
Portefeuillehouder	Annelies van der Have

Doel	Deze reserve dient ter dekking van de implementatiekosten voor de Omgevingswet
Onderliggend plan	Raadsbesluit 29 juni
Looptijd	Onbepaald, maar eindigt logischerwijze in het jaar dat de implementatie een feit is en de Omgevingswet inwerking treedt. Deze datum is enige malen verschoven; momenteel is bepaald dat de wet per 1 januari 2021 in werking treedt.
Dotatie	Eenmalig € 250.000 ten laste van de algemene reserve in 2017
Minimale omvang	n.v.t.
Maximale omvang	n.v.t.

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	204.120	54.120	0	0	0
<i>Stortingen</i>					
Totaal stortingen	0	0	0	0	0
<i>Onttrekkingen</i>					
Onttrekking	150.000	54.120			
Totaal onttrekkingen	150.000	54.120	0	0	0
Saldo 31 december	54.120	0	0	0	0

Toelichting

In het plan van aanpak implementatie Omgevingswet is een aantal invoeringskosten genoemd die gedekt worden door een onttrekking uit deze reserve. Het betreft kosten voor externe inhuur en programmatuur.

Nieuw beleid 2016-2018

Omschrijving	Nieuw beleid 2016-2018
Portefeuillehouder	Annelies van der Have

Doel	Deze reserve dient ter dekking van kosten voor ontwikkeling Manpadslaangebied
Onderliggend plan	Raadsbesluit "financiering uitvoering plan van aanpak Manpadslaangebied" van 24 november 2016 en raadsbesluit "jaarrekening 2016 gemeente Heemstede" van 29 juni 2017
Looptijd	Onbepaald
Dotatie	Eenmalig € 42.900 bij de resultaatbestemming van de jaarrekening 2016
Minimale omvang	N.v.t.
Maximale omvang	N.v.t.

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	5.400	0	0	0	0
<i>Stortingen</i>					
Totaal stortingen	0	0	0	0	0
<i>Onttrekkingen</i>					
Onttrekking 2019	5.400				
Totaal onttrekkingen	5.400	0	0	0	0
Saldo 31 december	0	0	0	0	0

Toelichting

De laatste onttrekking vindt plaats in de najaarsnota 2019 voor advies. De reserve is daarna nihil en wordt per 31-12-2019 opgeheven.

Investeringsbudget Stedelijke vernieuwing 3 (knelpuntenpot)

Omschrijving	Investeringsbudget Stedelijke vernieuwing (knelpuntenpot)
Portefeuillehouder	Annelies van der Have

Doel	Deze reserve dient ter dekking van de gemeentelijke bijdrage aan de projecten die opgenomen zijn in het kader van het investeringsprogramma stedelijke vernieuwing voor de periode 2010-2014 (ISV 3).
Onderliggend plan	ISV 3 plan 2010-2014
Looptijd	Tot afrekeningsdatum ISV 3 met de provincie
Dotatie	Geen
Minimale omvang	N.v.t.
Maximale omvang	N.v.t.

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	10.914	0	0	0	0
<i>Stortingen</i>					
Totaal stortingen	0	0	0	0	0
<i>Onttrekkingen</i>					
Opheffen reserve	10.914				
Totaal onttrekkingen	10.914	0	0	0	0
Saldo 31 december	0	0	0	0	0

Toelichting

De ISV 3 periode kende uitstel tot en met 2018. In 2018 is het ISV vergezeld van een goedkeurende accountantsverklaring ingediend bij de Provincie. In de voorjaarsnota 2019 is daarom het restant van de gemeentelijke middelen vrijgevallen en wordt de reserve per 31-12-2019 opgeheven.

Reserve Sociaal domein

Soort	Bestemmingsreserve
Omschrijving	Reserve Sociaal domein
Portefeuillehouder	Sjaak Struijf

Doel	Overschotten en tekorten op de Wmo, Jeugdzorg en Participatiewet te verrekenen met de reserve sociaal domein.
Onderliggend plan	Beleidsplan sociaal domein 2019-2023
Looptijd	Onbepaald
Dotatie	Verhoogde uitkering gemeentefonds 2019-2021 t.b.v. Jeugdzorg
Minimale omvang	N.v.t.
Maximale omvang	€ 2.800.000 o.g.v. risicoscan € 850.000 onttrekkingen ter dekking lasten op grond van reeds genomen raadsbesluiten € 901.000 extra uitkeringen gemeentefonds 2019 - 2021 t.b.v. Jeugdzorg

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	8.150.301	3.492.480	3.633.309	3.784.202	3.767.029
<i>Stortingen</i>					
Hogere uitkering gemeentefonds jeugdzorg	349.640	271.205	279.556	0	0
Totaal stortingen	349.640	271.205	279.556	0	0
<i>Onttrekkingen</i>					
Nadelig resultaat WSW 2019	16.000				
Nadelig resultaat re-integratie 2019	84.000				
Inhaalafschrijving sportvelden gemeentelijk sportcomplex	187.616	113.203	111.490		
Kapitaallasten bussen	19.234	17.173	17.173	17.173	17.173
Amendement "Beter beeld van het minimabeleid" (raadsbesluit)	14.200				
SROI eenmalige kosten (VJN 2019)	8.000				
Formatie samenleving eenmalig (VJN 2019)	41.000				
Aanvullende subsidie Veilig Thuis eenmalig (VJN 2019)	100.000				
Overheveling bestemmingsreserve IHP	4.200.000				
Overheveling algemene reserve	337.411				
Totaal onttrekkingen	5.007.461	130.376	128.663	17.173	17.173
Saldo 31 december	3.492.480	3.633.309	3.784.202	3.767.029	3.749.856

Toelichting

Vanaf 2020 worden de lasten en baten sociaal domein geraamd op basis van eigen ervaringscijfers. Bij vaststelling nota reserves en voorzieningen worden de maximale hoogte en de inzet van de reserve sociaal domein vastgesteld.

De stand van de reserve bedraagt per balansdatum 2018 € 8.150.000. Hiervan is € 850.000 gereserveerd ter financiering van al genomen raadsbesluiten (2017 t/m 2019):

- waarvan dekking t.l.v. reserve in 2019 € 470.000;
- waarvan dekking t.l.v. reserve vanaf 2020 € 343.000.

Voorgesteld wordt:

- De naam van de reserve te wijzigen in reserve sociaal domein in plaats van reserve decentralisaties Wmo en Jeugdwet. De naam geeft niet de juiste bestemming van de reserve weer. Want ook de lasten en baten van de Participatiewet worden verrekend met de reserve;
- Overschotten of tekorten sociaal domein conform huidige systematiek te verrekenen met reserve;
- Hiervoor op basis van de risicoscan open-eind-regelingen de reserve sociaal domein per 31-12-2019 te maximeren op € 2,8 miljoen en tijdelijk aangevuld met € 850.000 ter financiering van al genomen raadsbesluiten (vanaf 2020 is daarvan nog € 343.000 benodigd);
- Het surplus van € 4.537.411 ten gunste te brengen aan de algemene middelen waarbij:
  - een bedrag van € 4.200.000 aan te wenden voor het vormen van een (nieuw in te stellen) bestemmingsreserve integraal huisvestingsplan basisonderwijs (IHP);
  - het overige surplus van € 337.411 toe te voegen aan de algemene reserve; en
- Jaarlijks een eventueel surplus (meer dan € 2,8 miljoen plus het tijdelijk budget conform reeds genomen raadsbesluiten) van de reserve sociaal domein toe te voegen aan de algemene reserve.

In de risicoscan is uitgegaan van 10% van de jaarlijks benodigde middelen voor Wmo en Jeugdzorg waarover op basis van ervaringscijfers 2015-2018 risico wordt gelopen op de open-eind-regelingen. Vanaf 2021 is de reserve aangevuld met 10% van de geprognosticeerde middelen voor beschermd wonen en maatschappelijk opvang. De gemeente loopt over een bedrag van € 5,5 miljoen in de jaren 2019 en 2020 risico. In de jaren 2021 en 2022 neemt als gevolg van het beschermd wonen het risico toe naar € 8,5 miljoen per jaar. Uitgaande van een marge van 10% betekent dit een risicobuffer van € 550.000 in 2019 en 2020 en € 850.000 in 2021 en 2022 per jaar. De meerjarenbegroting heeft een looptijd van 4 jaar. Daarmee komt de totaal benodigde maximale omvang van de reserve op € 2,8 miljoen.

Elke vier jaar wordt de reserve meegenomen bij actualisatie van de nota reserves en voorzieningen. Bestedingen en intensiveringen sociaal domein met ingang van 2020 integraal af te wegen bij de kadernota of begroting.

Op grond van de raadsnotie "Grenzen in Sociaal Domein" (raad 27 juni 2019) wordt bij de kadernota en begroting en daarnaast ook bij voorjaarsnota, najaarsnota, jaarstukken en indien ontwikkelingen daartoe nopen tussentijds de raad op de hoogte gesteld van ontwikkelingen in het sociaal domein. In deze financiële verantwoordingen wordt expliciet beschreven hoe kosten en de reserve sociaal domein zich ontwikkelen, wat de doelen zijn op het gebied van Wmo, Jeugdzorg en Participatiewet, of deze doelen wel of niet zijn behaald en of de risicoscan aanleiding geeft tot bijstelling van de omvang reserve sociaal domein.

Vanwege grote tekorten bij andere gemeenten in Nederland rondom de uitgaven voor de jeugdzorg verhoogt het rijk de rijksmiddelen met € 1 miljard voor de jaren 2019, 2020 en 2021. Dit betekent voor de gemeente Heemstede in totaal € 901.000 aan extra uitkering uit het gemeentefonds. Deze bedragen worden toegevoegd aan de reserve sociaal domein en komen bovenop de voorgestelde maximering van € 2.800.000 en vormen geen onderdeel van het surplus.

Saldo 1 januari 2019	8.150.301
Onttrekkingen 2019 o.g.v. reeds genomen besluiten	-470.050
Overheveling algemene reserve	-337.411
Overheveling bestemmingsreserve IHP	<u>-4.200.000</u>
	3.142.840
Onttrekkingen vanaf 2020 o.g.v. reeds genomen besluiten	<u>-342.840</u>
Maximale omvang reserve sociaal domein o.g.v. risicoscan	<u>2.800.000</u>

Bestemmingsreserve statushouders

Soort	Bestemmingsreserve
Omschrijving	Statushouders
Portefeuillehouder	Sjaak Struijf

Doel Deze reserve resteert na de uitgaven op basis van het Sociaal Programma Statushouders. Voorgesteld wordt in aanloop naar het nieuwe inburgeringsstelsel in 2021 deze bestemmingsreserve te behouden voor uitgaven ten behoeve van deze doelgroep. Invoerings- en uitvoeringsbudgetten rondom het stelsel zijn nog onzeker en worden naar verwachting niet toereikend geacht.

Onderliggend plan Raadsbesluit 2 maart 2017

Looptijd Onbepaald

Dotatie N.v.t.

Minimale omvang N.v.t.

Maximale omvang N.v.t.

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	276.261	172.418	146.191	127.356	109.356
<i>Storting</i>	0	0	0	0	0
Totaal storting	0	0	0	0	0
<i>Onttrekking</i>					
Leerlingenvervoer (VJN 2019)	26.000	0	0	0	0
Internationale taalklas (VJN 2019)	36.000	18.000	18.000	18.000	18.000
Scholingstraject statushouders (VJN 2019)	14.000	0	0	0	0
Voorschoolse voorzieningen peuters (raad 19 december 2018)	27.843	8.227	835	0	0
Totaal onttrekking	103.843	26.227	18.835	18.000	18.000
Saldo 31 december	172.418	146.191	127.356	109.356	91.356

Toelichting

Vanuit de reserve worden in 2019 nog onttrekkingen gedaan voor leerlingevervoer, de internationale taalklas en de voorschoolse voorzieningen peuters. In 2019 zien we ook nog behoeften bij statushouders en de loketten voor trainingen rondom cultuurverschillen, gezondheid en opvoeden. Hier was het geld oorspronkelijk voor bedoeld. Voor de onttrekking van de voorschoolse voorzieningen peuters is een besluit t/m 2021. Voor de Internationale taalklas moet de onttrekking m.i.v. 2020 stoppen en structureel in de begroting opgenomen worden. In 2020 zal in de financiële paragraaf van het Beleidsplan Inburgering het gehele kader geschetst worden en een noodzaak van een behoud van deze reserve worden overwogen.

Bestemmingsreserve nieuwe initiatieven 2018-2022

Omschrijving	Nieuwe initiatieven 2018-2022
Portefeuillehouder	Annelies van der Have

Doel	Het budget is bestemd voor inwonersinitiatieven en raadsinitiatieven op alle terreinen.
Onderliggend plan	Raadsbesluit 9 november 2018 (programmabegroting 2019)
Looptijd	2018-2022
Dotatie	€ 200.000 bij vaststelling programmabegroting 2019
Minimale omvang	n.v.t.
Maximale omvang	€ 200.000

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	0	200.000	200.000	200.000	200.000
<i>Storting</i>					
Storting vanuit algemene reserve	200.000				
Totaal storting	200.000	0	0	0	0
<i>Onttrekking</i>					
Totaal onttrekking	0	0	0	0	0
Saldo 31 december	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000

Toelichting

Bij vaststelling van de programmabegroting 2019 is een reserve nieuwe initiatieven 2018-2022 ingesteld van € 200.000 (4 x € 50.000 gemiddeld per jaar).

Bestemmingsreserve Integraal huisvestingsplan basisscholen (IHP)

Omschrijving	Integraal huisvestingsplan basisscholen (IHP)
Portefeuillehouder	Sjaak Struijf

Doel	De reserve dient ter dekking van de IHP lasten eenmalige inhaalafschrijvingen voormalige onderwijsgebouwen, incidentele kosten tijdelijke onderwijshuisvesting gedurende 20 jaar planperiode IHP en vanuit een mogelijk surplus binnen deze reserve eventuele financiële knelpunten, die zich tijdens looptijd van de uitvoering van het IHP voordoen, te dekken.
Onderliggend plan	Integraal huisvestingsplan basisscholen 2019-2034
Looptijd	2020-2080
Dotatie	N.v.t.
Minimale omvang	N.v.t.
Maximale omvang	N.v.t.

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	0	4.200.000	4.139.500	4.139.500	3.285.009
<i>Stortingen</i>					
Overheveling surplus reserve sociaal domein	4.200.000	0	0	0	0
Totaal stortingen	4.200.000	0	0	0	0
<i>Onttrekkingen</i>					
kosten tijdelijke huisvesting	0	60.500	0	485.500	425.000
inhaalafschrijvingen onderwijsgebouwen	0	0	0	368.991	0
Totaal onttrekkingen	0	60.500	0	854.491	425.000
Saldo 31 december	4.200.000	4.139.500	4.139.500	3.285.009	2.860.009

Toelichting

Voorgesteld wordt om, conform de kadernota 2020-2023, een nieuwe bestemmingsreserve integraal huisvestingsplan basisonderwijs (IHP) in te stellen. Deze reserve wordt gevoed door vanuit het surplus van de reserve sociaal domein een bedrag van € 4.200.000 over te hevelen naar deze nieuw te vormen reserve ter dekking van de incidentele IHP lasten (eenmalige inhaalafschrijvingen op de bestaande onderwijsgebouwen en incidentele kosten voor tijdelijke onderwijshuisvesting). Bij kadernota 2020-2023 en begroting 2020-2023 is financieel gezien rekening gehouden met dekking inhaalafschrijvingen en kosten tijdelijke huisvesting vanuit de reserve IHP. Omdat het economisch claimrecht van de schoolgebouwen bij de gemeente ligt, vertegenwoordigt dit eigendom een waarde op de balans van de gemeente. Zowel bij nieuwbouw als in dit geval bij renovatie ontstaat een nieuwe waarde en moet de oude waarde in één keer worden afgewaardeerd tot nihil. Binnen de gemeente Heemstede worden dit inhaalafschrijvingen genoemd.

Lopende het onderzoek van PwC -second opinion financieel plan IHP- is deze nota reserves en voorzieningen - weerstandsvermogen uitgekomen. Uit de eerste bevindingen van PwC komt een beeld naar voren dat herberekening van inhaalafschrijvingen en kapitaallasten financiële effecten zal hebben. Naar verwachting is voor inhaalafschrijvingen en tijdelijke huisvesting een bedrag benodigd van € 3.600.000. Dat is € 600.000 minder dan voorzien bij de kadernota 2020-2023. De definitieve onderzoeksresultaten worden meegenomen in de IHP-besluitvorming in december 2019 waarbij ook over de definitieve omvang wordt geadviseerd.

Voorgesteld wordt om bij deze nota de initiële omvang van de nieuwe reserve IHP te handhaven op € 4.200.000. Indien er sprake is van een surplus binnen de reserve IHP dan is het voorstel om dat beschikbaar te houden ter dekking van eventuele financiële knelpunten die zich tijdens looptijd van de uitvoering van het IHP kunnen voordoen.

Bijlage 4. Voorzieningen

Onderhoud woningen en gebouwen

Soort	Voorziening
Omschrijving	Onderhoud woningen en gebouwen
Portefeuillehouder	Annelies van der Have

Doel	Gelijkmatige verdeling van de onderhoudslasten, gebaseerd op een meerjarenonderhoudsplan
Onderliggend plan	Meerjarenonderhoudsraming 2019-2029
Looptijd	Onbepaald
Dotatie	Jaarlijks op basis van de meerjarenonderhoudsraming
Minimale omvang	Niet bepaald
Maximale omvang	Niet bepaald

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	135.938	3.812	85.311	235.491	564.207
<i>Stortingen</i>					
Storting obv meerjarenonderhoudsplan	317.650	695.280	706.142	693.200	685.000
Extra storting obv onderhoudsplan	128.000	0	0	0	0
Diverse subsidies	63.827	52.089	0	0	0
Totaal stortingen	509.477	747.369	706.142	693.200	685.000
<i>Onttrekkingen</i>					
Conform onderhoudsplan	641.603	665.870	555.962	364.484	555.702
Totaal onttrekkingen	641.603	665.870	555.962	364.484	555.702
Saldo 31 december	3.812	85.311	235.491	564.207	693.505

Toelichting

Het onderhoud aan de gemeentelijke woningen en gebouwen wordt aan de hand van de meerjarenonderhoudsplanning (MJOP) 2019-2029 uitgevoerd. Er heeft in 2018 een actualisatie plaatsgevonden. Conform het BBV wordt vanaf 2019 gewerkt met een doorlopende meerjarenplanning. De planning kijkt 10 jaar vooruit (minimale eis in het BBV is vier jaar). Iedere drie jaar wordt de meerjarenplanning door een externe partij geactualiseerd. Jaarlijks volgt er een bureau-actualisatie door eigen medewerkers, zodat ieder jaar gestart wordt met een actueel onderhoudsprogramma dat aansluit bij de stand van de voorziening onderhoud woningen en gebouwen.

Baggerplan

Omschrijving	Baggerplan
Portefeuillehouder	Annelies van der Have

Doel	Deze voorziening is ingesteld om de in de tijd onregelmatig gespreid zijnde kosten van het baggeren op te vangen.
Onderliggend plan	Baggerplan 2015-2024
Looptijd	Onbepaald
Dotatie	Jaarlijks op basis van het baggerplan
Minimale omvang	Onbepaald
Maximale omvang	Onbepaald

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	335.489	216.332	32.661	1.662	68.058
<i>Stortingen</i>					
Storting conform begroting	120.000	120.000	120.000	120.000	120.000
Totaal stortingen	120.000	120.000	120.000	120.000	120.000

<i>Onttrekkingen</i>					
Uitgaven conform prognose baggerplan	239.157	303.671	150.999	53.604	51.648
Totaal onttrekkingen	239.157	303.671	150.999	53.604	51.648
Saldo 31 december	216.332	32.661	1.662	68.058	136.410

Toelichting

In 2015 is het Baggerplan 2015 – 2024 opgesteld. In het baggerplan is een meerjaren baggerplanning opgenomen. In 2020 vindt actualisatie plaats. Dit gebeurt iedere 5 jaar.

Risico

Op meerdere plekken in ons land is sprake van een vermoeden dat er stoffen in de bagger zitten die behoren tot de groep PFAS, waaronder PFOS. Voor PFAS is nog geen norm opgesteld door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Bij stoffen zonder norm die onwenselijk zijn, geldt de zorgplicht. Dat houdt in dat uit voorzorg geen bagger wordt verplaatst. Het is nog niet duidelijk of een normering door het RIVM ook leidt tot extra kosten voor Heemstede. Binnen het baggerplan is mogelijkheid tot het spreiden van lasten zodat extra kosten door normering niet direct leiden tot een hogere dotatie per jaar aan de voorziening. Zodra er meer duidelijkheid is wordt het baggerplan hierop aangepast.

Onderhoud graven

Omschrijving Portefuillehouder	Onderhoud graven Nicole Mulder
---------------------------------------	-----------------------------------

Doel	Deze voorziening dient ter dekking van de onderhoudskosten van de begraafplaats en wordt gevoed door de verplichte afkoop van het onderhoud voor 20 jaar of bij verlenging van het onderhoud voor 5 of 10 jaar.
Onderliggend plan	Raadsbesluit d.d. 23 december 1999
Looptijd	Onbepaald
Dotatie	Jaarlijks op basis van het exploitatieresultaat op onderhoud. Het saldo wordt verrekend met deze voorziening zodat er ook sprake kan zijn van een onttrekking.
Minimale omvang	Onbepaald
Maximale omvang	Onbepaald

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	1.043.028	1.020.073	997.121	974.169	951.217
<i>Stortingen</i>					
Totaal stortingen	0	0	0	0	0
<i>Onttrekkingen</i>					
Exploitatieresultaat	22.955	22.952	22.952	22.952	22.952
Totaal onttrekkingen	22.955	22.952	22.952	22.952	22.952
Saldo 31 december	1.020.073	997.121	974.169	951.217	928.265

Toelichting

De voorziening is verplicht volgens het Besluit Begroting en Verantwoording omdat zij wordt gevuld vanuit gelden van derden (de afkoopsom onderhoud). Vrijval kan uitsluitend ten gunste van het negatief exploitatieresultaat op onderhoud begraafplaats omdat de afkoopsom hieraan gerelateerd is. Een meerjarig beheerplan voor onderhoud begraafplaats is nog in ontwikkeling.

Onderhoud wegen

Omschrijving Portefuillehouder	Onderhoud wegen Annelies van der Have
---------------------------------------	--

Doel	Gelijkmatige verdeling van de onderhoudslasten voor groot onderhoud, gebaseerd op een beheerplan
Onderliggend plan	Beheerplan 2018 - 2027
Looptijd	Onbepaald

Dotatie	Jaarlijks op basis van het beheerplan
Minimale omvang	Onbepaald
Maximale omvang	Onbepaald

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	2.806.064	1.986.064	1.531.064	1.131.064	471.064
<i>Stortingen</i>					
Toevoeging vanuit begroting	590.000	590.000	590.000	590.000	590.000
Totaal stortingen	590.000	590.000	590.000	590.000	590.000
<i>Onttrekkingen</i>					
Uitgaven volgens meerjarenplanning	1.410.000	1.045.000	990.000	1.250.000	750.000
Totaal onttrekkingen	1.410.000	1.045.000	990.000	1.250.000	750.000
Saldo 31 december	1.986.064	1.531.064	1.131.064	471.064	311.064

Toelichting

Voor het groot onderhoud van de wegen is een voorziening wegen ingesteld. De jaarlijkse storting is gebaseerd op de geprognoseerde onderhoudskosten voor 10 jaar (2018 - 2027). Het programma wordt jaarlijks geactualiseerd via een bureau-actualisatie en eens in de 4 jaar door een gespecialiseerd bureau (in 2022 is de eerstvolgende gepland).

Klein onderhoud is opgenomen in de exploitatie en gaat overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording niet uit de voorziening.

Onderhoud bruggen en beschoeiingen

Omschrijving	Onderhoud bruggen en beschoeiingen
Portefeuillehouder	Annelies van der Have

Doel	Gelijkmatige verdeling van de onderhoudslasten voor <u>groot</u> onderhoud, gebaseerd op een beheerplan
Onderliggend plan	Beleids- en beheerplan bruggen en beschoeiingen 2015
Looptijd	Onbepaald
Dotatie	Jaarlijks op basis van beheerplan
Minimale omvang	Onbepaald
Maximale omvang	Onbepaald

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	698.613	568.613	298.613	221.613	144.613
<i>Stortingen</i>					
Conform begroting	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000
Totaal stortingen	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000
<i>Onttrekkingen</i>					
Uitgaven conform beleidsplan	280.000	420.000	227.000	227.000	227.000
Totaal onttrekkingen	280.000	420.000	227.000	227.000	227.000
Saldo 31 december	568.613	298.613	221.613	144.613	67.613

Toelichting

In 2015 is het beleids- en beheerplan Bruggen en beschoeiingen 2015-2020 opgesteld. In het beheerplan is een meerjarenonderhoudsplan opgenomen. In 2020 vindt actualisatie plaats.

Klein onderhoud is opgenomen in de exploitatie en gaat overeenkomstig het Besluit Begroting en Verantwoording niet uit de voorziening.

Riolering

Omschrijving	Riolering
Portefeuillehouder	Nicole Mulder

Doel	Gelijkmatige verdeling van de lasten van rioolexploitatie, gebaseerd op een beheerplan (tariefegalisatie)
Onderliggend plan	Gemeentelijk Rioleringsplan Bloemendaal en Heemstede 2017-2021
Looptijd	Onbepaald
Dotatie	Jaarlijks op basis van het exploitatieresultaat riolering. Het saldo wordt verrekend met deze voorziening zodat er ook sprake kan zijn van een onttrekking.
Minimale omvang	Onbepaald
Maximale omvang	Onbepaald

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	447.884	451.414	451.414	451.414	451.414
<i>Storingsen</i>					
Mutatie kapitaallasten	68.530				
Totaal storingsen	68.530	0	0	0	0
<i>Onttrekkingen</i>					
Uitgaven	65.000				
Totaal onttrekkingen	65.000	0	0	0	0
Saldo 31 december	451.414	451.414	451.414	451.414	451.414

Toelichting

Tot 2014 beschikte Heemstede over een bestemmingsreserve ter egalisatie van tarieven en kapitaallasten voor riolering. In 2015 is deze reserve vervallen en is de voorziening ingesteld op basis van een stellige uitspraak van de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). In de uitspraak wordt de voorziening Riolering gekenmerkt als een voorziening artikel 44 lid 2 van het BBV. Dit artikel bepaalt dat van derden verkregen middelen voor een specifiek bestedingsdoel ook uitsluitend aan dat bestedingsdoel besteed mogen worden. Hieronder valt ook de rioolheffing. De voorziening riolering wordt gevoed uit het saldo van de rioolexploitatie en daarmee uit middelen die van derden zijn verkregen met een specifiek bestedingsdoel. Er is sprake van tariefegalisatie naar de toekomst.

In 2017 is het GRP 2017-2021 vastgesteld. Hierin is het ambitieniveau "basis" vastgelegd (basis betekent doorgaan op hetzelfde niveau). Voor nieuw- en verbouw is sprake van ambitieniveau hoog. Er is geen sprake van onderhoudsachterstand. In 2022 zal een nieuw GRP worden vastgesteld.

Afvalstoffen

Omschrijving	Afvalstoffen
Portefeuillehouder	Annelies van der Have

Doel	Gelijkmatige verdeling van de lasten van afvalexploitatie (tariefegalisatie).
Onderliggend plan	Geen
Looptijd	Onbepaald
Dotatie	Jaarlijks op basis van het exploitatieresultaat Afval. Het saldo wordt verrekend met deze voorziening zodat er ook sprake kan zijn van een onttrekking.
Minimale omvang	Onbepaald
Maximale omvang	Onbepaald

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	0	0	0	0	0
<i>Storingsen</i>					

Totaal stortingen	0	0	0	0	0
<i>Onttrekkingen</i>					
Totaal onttrekkingen	0	0	0	0	0
Saldo 31 december	0	0	0	0	0

Toelichting

Tot 2014 beschikte Heemstede over een bestemmingsreserve ter egalisatie van tarieven en kapitaallasten voor afvalstoffenheffing. In 2015 is deze reserve vervallen en is deze voorziening ingesteld op basis van een stellige uitspraak van de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). In de uitspraak wordt de voorziening Afvalstoffen gekenmerkt als een voorziening artikel 44 lid 2 van het BBV. Dit artikel bepaalt dat van derden verkregen middelen voor een specifiek bestedingsdoel ook uitsluitend aan dat bestedingsdoel besteed mogen worden. Hieronder valt ook de afvalstoffenheffing. De voorziening afvalstoffen wordt gevoed uit het saldo van de afvalexploitatie en daarmee uit middelen die van derden zijn verkregen met een specifiek bestedingsdoel. Er is sprake van tariefegalisatie naar de toekomst.

De voorziening is eind 2018 uitgeput als gevolg van de gestegen kosten van afvalstoffen. Omdat in de toekomst wel weer sprake kan zijn van een voordelig resultaat wordt de voorziening niet opgeheven.

Pensioenen en wachtgelden

Omschrijving	Pensioenen en wachtgelden
Portefeuillehouder	Astrid Nienhuis

Doel	De voorziening omvat: <ul style="list-style-type: none"> • de wachtgeldverplichtingen aan voormalig wethouders en ambtelijk personeel; • De pensioenverplichtingen aan gepensioneerde bestuurders waarvoor het risico bij de gemeente ligt (niet-overgedragen pensioenverplichtingen). Hierbij wordt uitgegaan van actuariële berekeningen; • De pensioenverplichting aan huidige en voormalig bestuurders die nog geen pensioen genieten maar waarvoor de gemeente risico loopt over het op te bouwen pensioenkapitaal voor de periode dat de bestuurder bij de gemeente in dienst was.
Onderliggend plan	Ja
Looptijd	Onbepaald
Dotatie	Jaarlijks, op basis van onderliggende verplichtingen
Minimale omvang	Niet bepaald
Maximale omvang	Niet bepaald

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	2.048.726	2.000.813	1.794.399	1.666.902	1.539.405
<i>Stortingen (NJN 2019)</i>	249.475				
Totaal stortingen	249.475	0	0	0	0
<i>Onttrekkingen</i>					
APPA en wachtgelden	297.388	206.414	127.497	127.497	127.497
Totaal onttrekkingen	297.388	206.414	127.497	127.497	127.497
Saldo 31 december	2.000.813	1.794.399	1.666.902	1.539.405	1.411.908

Toelichting

Om aan de toekomstige verplichtingen voor de pensioenen en wachtgelden te kunnen voldoen is in de najaarsnota 2019 een aanvullende dotatie opgenomen van € 249.000. Daarbij is rekening gehouden met wachtgelden voor voormalig bestuurders tot halverwege 2020. Eind 2019 publiceert het ministerie van Binnenlandse Zaken de circulaire 'Aanpassing pensioenen en inhoudingen Appa', met daarin de gehanteerde rekenrente. De financiële gevolgen van de wijziging in de rekenrente zijn dan duidelijk en zullen in de jaarrekening verwerkt worden. Een dalend rentepercentage is een reële mogelijkheid. Dit betekent dat er meer ingelegd moet worden om het gewenste eindkapitaal te bereiken. Dit kan een extra storting in de voorziening tot gevolg hebben. Daarnaast is begin 2020 het beleggingsresultaat

van de pensioenverzekering Loyalis bekend. De hiervoor genoemde aspecten worden jaarlijks betrokken bij het beoordelen van de toereikendheid van de voorziening bij het opstellen van de jaarrekening.

Onderhoud sportpark

Soort	Voorziening
Omschrijving	Onderhoud sportpark
Portefeuillehouder	Sjaak Struijf

Doel	Deze voorziening is ingesteld om de in de tijd onregelmatig gespreid zijnde kosten van onderhoud aan het sportpark, de tennisparken en het zwembad op te vangen.
Onderliggend plan	Meerjarenonderhoudsplan tennispark H.B.C. 2011 – 2021 Meerjarenonderhoudsplan tennispark Groenendaal (TV Merlenhove) 2011 – 2021 Meerjarenonderhoudsplan Sportcentrum Groenendaal 2015 – 2024 Meerjarenonderhoudsplan Sportpark 2015 - 2024
Looptijd	Onbepaald
Dotatie	Jaarlijks op basis van onderhoudsplannen
Minimale omvang	N.v.t.
Maximale omvang	N.v.t.

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	609.001	600.687	458.163	466.055	110.685
<i>Stortingen</i>					
Jaarlijkse storting o.b.v. onderhoudsplannen	145.000	145.000	145.000	145.000	145.000
Eerste begrotingswijziging 2019	32.195	60.380	28.793	105.078	22.341
Totaal stortingen	177.195	205.380	173.793	250.078	167.341
<i>Onttrekkingen</i>					
Uitgaven o.b.v. onderhoudsplannen	185.509	347.904	165.901	605.448	128.727
Totaal onttrekkingen	185.509	347.904	165.901	605.448	128.727
Saldo 31 december	600.687	458.163	466.055	110.685	149.299

Toelichting

Herijking meerjarenonderhoudsplannen (MOP's) Sportcomplex en tennisbanen

Volgens de MOP's van Sportcentrum en Sportpark Groenendaal, de MOP's van de tennisparken H.B.C. en Groenendaal en het gewijzigde Investeringsprogramma 2019-2022 worden in 2020 vervangen:

- sportcentrum Groenendaal: vervangen tribunes, uitschuifbare en houten banken sporthal;
- sportpark Groenendaal: vervangen waterhockeyveld 1 MHC Alliance;
- tennispark Groenendaal: vervangen toplaag gravelbanen 1 t/m 13 TV Merlenhove.

Voorafgaand aan een investering vindt altijd eerst een keuring plaats ten aanzien van de noodzakelijkheid.

Actualisatie MOP's

Er vindt continue monitoring plaats van de uitgaven ten laste van de voorziening eigenarenonderhoud sportpark. Deze uitgaven worden gedaan op grond van vastgestelde MOP's. In 2019 wordt een start gemaakt met het opstellen van de MOP's tennisparken H.B.C. en Groenendaal. Deze nieuwe MOP's worden in 2020 aan de raad voorgelegd.

In 2023 worden nieuwe MOP's opgesteld voor zowel Sportcentrum als Sportpark Groenendaal. Uit efficiencyoverwegingen en in samenhang met het aanbestedingstraject voor de nieuwe beheer- en exploitatieovereenkomst Sportcentrum en Sportpark Groenendaal medio 2024 is gekozen voor een vernieuwing van beide MOP's medio 2023.

Uitwerking systematiek specifieke uitkering stimulering (SPUK sport, Btw-compensatie uitgaven taakveld sportaccommodaties)

Btw op de sportuitgaven werkt vanaf 2019 kostprijsverhogend. Dit betekent dat budgetten en kredieten voor sport vanaf 2019 moeten worden verhoogd met 21% Btw. Het gaat hier om:

- onttrekkingen voorziening eigenarenonderhoud sportpark in het jaar van de uitgaven;

- jaarlijkse exploitatielasten en exploitatiebijdrage;
- investeringsprogramma en kredieten.

Tegenover deze verhoging staat maximaal 100% dekking vanuit de rijksuitkering SPUK. Deze compensatie loopt in ieder geval tot en met 2023.

Vervangingsinvesteringen riolen

Omschrijving Portefuillehouder	Vervangingsinvesteringen riolen Nicole Mulder
---------------------------------------	--

Doel	Deze voorziening dient ter egalisatie van de kosten voor vervangingsinvesteringen rioleringen met ingang van 2023.
Onderliggend plan	In de raad van 27 juni 2013 is het amendement "kadernota riool variant 3" aangenomen.
Looptijd	Onbepaald
Dotatie	In de periode 2014 t/m 2023 wordt een jaarlijks met € 55.000 stijgend bedrag gestort. Vanaf 2024 wordt de vrijval kapitaallasten van bestaande investeringen toegevoegd aan de voorziening.
Minimale omvang	Onbepaald
Maximale omvang	Onbepaald

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	1.035.000	1.425.000	1.870.000	2.370.000	2.925.000
<i>Stortingen</i>					
Conform begroting	390.000	445.000	500.000	555.000	610.000
Totaal stortingen	390.000	445.000	500.000	555.000	610.000
<i>Onttrekkingen</i>					
Totaal onttrekkingen	0	0	0	0	0
Saldo 31 december	1.425.000	1.870.000	2.370.000	2.925.000	3.535.000

Toelichting

Dit betreft een wijziging van de financieringssysteem bij riolinvesteringen. In de raad van 27 juni 2013 is het amendement "kadernota riool variant 3" aangenomen. De raad heeft ingestemd met: "het verwerken van variant 3 inzake de riolinvesteringen in de (meer)jarenbegroting 2014-2017, zoals beschreven in de nota schuldpositie van de gemeente Heemstede (behandeld in de commissie middelen van 15 mei 2013) en waarbij fondsvorming is voltooid in 2023".

Vanaf 2023 worden de investeringen in het riool direct ten laste van de voorziening gebracht. Dit wordt nog verder uitgewerkt.

Combinatiefuncties

Omschrijving Portefuillehouder	Combinatiefuncties Sjaak Struijf
---------------------------------------	-------------------------------------

Doel	Ontvangsten en uitgaven worden op elkaar aangesloten en daarmee wordt de gemeentelijke exploitatie gelijkmatig belast
Onderliggend plan	Collegebesluit 2 oktober 2018 combinatiefuncties 2019 t/m 2022 Collegebesluit 10 september 2019 inzet combinatiefuncties 2019 t/m 2022
Looptijd	Tot en met boekjaar 2019
Dotatie	Rijksbijdrage combinatiefuncties en de voorziening wordt voor het gemeentelijke deel van de kosten gevoed uit de algemene middelen
Minimale omvang	N.v.t.
Maximale omvang	N.v.t.

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo 1 januari	43.069	0	0	0	0
<i>Stortingen</i>					
Jaarlijkse storting	133.125	0	0	0	0

Totaal stortingen	133.125	0	0	0	0
<i>Onttrekkingen</i>					
Uitgaven schooljaar	151.334	0	0	0	0
Vrijval opheffen voorziening	24.860	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	176.194	0	0	0	0
Saldo 31 december	0	0	0	0	0

Toelichting

Op 2 oktober 2018 heeft het college besloten in te tekenen op de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) 2019 t/m 2022. Het rijk financiert 40% en het restant moet via co-financiering (gemeente en derden) gerealiseerd worden.

Om ontvangsten en uitgaven op elkaar aan te sluiten blijkt geen voorziening nodig. In de exploitatie zelf en indien nodig door middel van budgetoverheveling tussen begrotingsjaren kunnen lasten inmiddels gelijkmatig verdeeld worden. Voorgesteld wordt om de voorziening combinatiefuncties op te heffen en het surplus vrij te laten vallen in de algemene middelen.

Met betrokken partijen wordt overleg gevoerd over de doelstellingen van de BCR en de wens de inzet van de bestaande subsidiemiddelen te koppelen aan deze doelstellingen. Ter versnelling van dit proces is evenwel een extra impuls wenselijk. Voorgesteld wordt om per balansdatum 2019 vanuit de algemene middelen in totaal € 25.000 in te zetten voor dit doel. Op grond van het collegebesluit van 10 september 2019 wordt dit voorstel bij onderhavige nota reserves en voorzieningen voorgelegd.

Voorgesteld wordt om de voorziening per 31-12-2019 op te heffen en het surplus via resultaatsbestemming bij de jaarrekening 2019 mee te nemen naar 2020 t.b.v. budget brede impuls combinatiefuncties (programma 4 onderwijs).